CULTUUR FORUM AARDENBURG

JAARVERSLAG 2025

DYNAMISCH, LEVENDIG EN TOEKOMSTGERICHT

Stichting Cultuurforum Aardenburg

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 14 mei 2026

Correspondentieadres
Sint-Bavostraat 3
4527 CJ Aardenburg
+31(0)117 491571

IBAN: NL47 RABO 0133 3700 38
KvK 58954058
BTW nr. NL853252701B02

Bezoekadres
Sint Bavostraat 3
4527 CJ Aardenburg

info@cultuurforumaardenburg.nl
www.cultuurforumaardenburg.nl
Facebook, Instagram, LinkedIn en YouTube: Cultuurforum Aardenburg

Inhoudsopgave

Voorwoord....5
Museum Cultuurforum....6
Museumnorm 2025....7
1. **Bedrijfsvoering**....8
1.1 Bedrijfsvoering en Museumnorm 2025....9
1.2 Governance....11
1.3 Organisatie....12
1.4 Vereniging Musea West-Zeeuws-Vlaanderen....15
1.5 Werkgroepen....16
1.6 Mandaat en taakverdeling vrijwilligerscoördinator....17
1.7 Bijeenkomsten....18
1.8 Beleid en procedures....19
1.9 Deskundigheidsbevordering vrijwilligers en personeel....20
1.10 Financien....21
1.11 Fondsenwerving, sponsoring en donaties....22
1.12 Bezoekersaantallen....23
1.13 Balans....24
2. **Collectie**....25
2.1 Collectiebeheer, registratie en behoud....26
2.2 Duurzaam exposeren....27
2.3 Presentatie van de collectie....28
2.4 Vernieuwing, innovatie en cocreatie....30
2.5 Bidbook....31
2.6 Schenkingen....32
2.7 Opstarten eigen collectie....33
2.8 Onderzoek....34
2.9 Toegankelijkheid....37
2.10 Archeologisch onderzoek in Aardenburg....38

Inhoudsopgave

3. **Publiekswerking**.....39
3.1 Publieksactiviteiten.....40
3.2 Wisselexposities, reizende tentoonstellingen en pop-up exposities.....41
3.3 Een blik op de toekomst.....48
3.4 Planning tentoonstellingen.....49
3.5 Kinderactiviteiten.....51
3.6 Activiteiten voor volwassenen.....52
3.7 Groepsarrangementen.....53
3.8 Gidsengilde Aardenburg.....55
3.9 Programmaverbreding, maatschappelijke relevantie en -impact.....56
3.10 Bezoekersaantallen Gidsengilde.....57
3.11 Ontwikkelen publieksactiviteiten 2026.....58
3.12 Educatie - basisonderwijs.....62
3.13 Educatie - middelbaar onderwijs.....63
3.14 Educatie - speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs.....65
3.15 Educatie - leerlingen buiten het regulier onderwijs.....66
3.16 Educatie - onderzoek, innovatie en cocreatie.....67
3. 17 Educatie - middelen.....68
3.18 Maatschappelijke impact.....69
3.19 Stages en leerwerkplekken.....70
3.20 Re-integratie.....71
3.21 ArcheoHotspot.....72
3.22 Partnerlijst.....73
3.23 Marketing, doelgroepen en publieksonderzoek.....74
3.24 Digitaal publieksbereik.....77
Colofon.....78

VOORWOORD

BOUWEN AAN BEWEGING EN VERBONDENHEID

Voor u ligt het jaarverslag 2025. Het was een jaar van uitersten: we hebben vernieuwende stappen gezet op het gebied van inclusiviteit, maar werden ook geconfronteerd met organisatorische verschuivingen.

Onze missie blijft het museum toegankelijk maken voor iedereen. Dit heeft prachtig vorm gekregen in een nieuw programma voor mensen met dementie en hun mantelzorgers, ontwikkeld in samenspraak met JOTA Oostburg en Alzheimer Nederland. Door voorwerpen in te zetten als herkenningspunt, draait dit programma om samenzijn en het échte gesprek. Na het Zeeuws Museum zijn wij de tweede locatie in Zeeland met dit unieke aanbod.

Achter de schermen is hard gewerkt aan het reguliere groepsaanbod én aan de grote internationale tentoonstelling 'Ludi Romani. (G)een kinderspel' (augustus 2026). Deze expositie brengt unieke topstukken samen, met als absolute publiekstrekker het mysterieuze Romeinse bordspel uit Heerlen waarvan AI de spelregels ontrafelde.

Tegelijkertijd bevinden we ons in een periode van grote transitie. De stichting Musea Sluis (SMS) is opgericht, waarin de vier gecertificeerde musea uit de gemeente gaan samenwerken aan professionalisering. SMS is vanaf 1 januari 2027 operationeel. Daarnaast lopen er gesprekken met de gemeente over de overname en privatisering van museum Het Belfort in Sluis. Dit biedt kansen om de vroegmiddeleeuwse (Aardenburg) en laatmiddeleeuwse (Sluis) tentoonstellingen te fuseren.

Tot slot is in 2025 de nieuwe Museumnorm verschenen. We hebben deze norm direct als leidraad genomen voor dit jaarverslag. Hoe we scoren volgens deze nieuwe maatstaven? U leest het op de volgende pagina's.

Het Bestuur
Stichting Museum Cultuurforum

MUSEUM CULTUURFORUM

EEN FAMILIEVRIENDELIJK MUSEUM IN ÉÉN VAN DE OUDSTE STEDEN VAN ZEELAND

Museum Cultuurforum brengt het rijke verleden van de oudste stad van Zeeland weer tot leven op een gast-vrije, verrassende, eigentijdse en interactieve manier. Het biedt verschillende generaties de gelegenheid samen een deel van hun eigen identiteit te ontdekken en betrekt hen op een laagdrempelige manier bij erf-goed, cultuur en kunsten.

Bezoekers vinden in museum Cultuurforum informatie en inspiratie voor **toeristische activiteiten** in Aarden-burg, West Zeeuws-Vlaanderen en de Zwinregio. Voor inwoners en vrijwilligers is het museum een **ont-moetingsplaats**. Organisaties maken er gebruik van de faciliteiten.

Via een MKB-gerichte aanpak ontwikkelt het bestuur een **maatschappelijke én economische motor**, die de aantrekkingskracht van Aardenburg in de regio vergroot. Cultureel ondernemerschap en **samenwerking** met de lokale bevolking, ondernemers, andere musea en organisaties is daarbij van cruciaal belang.

Het bestuur stelt hoge kwaliteitseisen aan de presentatie met een hoge belevingswaarde en streeft naar een **bezoekersaantal** van 7.000 personen per jaar in 2028.

WARM & BETROKKEN
AUTHENTIEK & EIGENTIJDS

MUSEUMNORM 2025

HET FUNDAMENT VAN EEN MUSEUM

De Museumnorm 2025 is het officiële Nederlandse kwaliteitskader voor musea. Musea die aan de criteria voldoen, behouden of krijgen een geregistreerde status en kunnen lid blijven van de Museumvereniging. Het kader is opgebouwd rond **drie centrale pijlers**:

- **Bedrijfsvoering:** richt zich op goed bestuur, gezonde financiën, veiligheid en personeelsbeleid conform geldende wetten en cultuurcodes.
- **Collectie:** betreft het verantwoord beheren, behouden, documenteren en presenteren van het museale erfgoed.
- **Publiek:** focus op fysieke en sociale toegankelijkheid, educatie en maatschappelijke relevantie

De Museumnorm stuurt op **maatschappelijke relevantie**. Musea worden gestimuleerd om actief in verbinding te staan met hun lokale gemeenschap en te opereren als openbare, ethische en reflectieve instellingen. Het bestuur, directie en vrijwilligers van **stichting Cultuurforum Aardenburg onderschrijven de Museumnorm** en committeren zich aan de verantwoordelijkheden en de uitvoering ervan. Dit jaarverslag laat zien hoe we dat doen.

SOLIDARITEIT, VERTROUWEN & VOOR IEDEREEN
TRANSPARANT & TOEKOMSTBESTENDIG

CULTUUR FORUM AARDENBURG

1. BEDRIJFSVOERING

PLAN–DO–CHECK–ACT

Bedrijfsvoering en Museumnorm

Wat betreft de bedrijfsvoering eist de Museumnorm dat een museum functioneert als een permanente, professionele instelling zonder winstoogmerk (not-for-profit) die werkt volgens een Plan-Do-Check-Act (PDCA) cyclus om continuïteit en kwaliteit te borgen. Om te voldoen aan de Museumnorm binnen de pijler bedrijfsvoering, moet een museum de volgende zaken aantoonbaar op orde hebben:

- **Fysieke locatie**: Het museum moet gevestigd zijn op een vaste, permanente locatie met reguliere, vooraf vastgestelde openingstijden. Enkel een virtueel museum is niet toegestaan.
- **Financiële stabiliteit en transparantie**: De bedrijfsvoering moet gericht zijn op de museale doelstellingen zonder winstoogmerk. Financiële overzichten, begrotingen en verantwoordingen moeten sluitend en transparant zijn
- **Organisatiestructuur en Governance**: Er moet een duidelijke scheiding zijn tussen toezicht en uitvoering (volgens de Governance Code Cultuur). Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van directie, bestuur en personeel liggen vast.
- **Ethische codes**: Het museum moet handelen naar de internationale ICOM Ethische Code voor musea, wat invloed heeft op eerlijk werkgeverschap, bedrijfsvoering en collectie-inkoop.
- **PDCA-cyclus**: de Museumnorm 2025 hanteert de Plan-Do-Check-Act cyclus als de verplichte basisstructuur waarmee een museum de kwaliteit van de organisatie, processen en doelstellingen op een structurele en continue wijze moet verbeteren.

Speerpunten

De herijkte Museumnorm 2025 sluit direct aan bij de nieuwste internationale ICOM-museumdefinitie. Hierdoor zijn de maatschappelijke speerpunten zwaarder gaan wegen in de bedrijfsvoering:

- **Inclusie en Diversiteit**: Musea moeten in hun personeelsbeleid, programmering en toegankelijkheid actief drempels verlagen om een afspiegeling en partner van de samenleving te zijn.
- **Duurzaamheid:** Groen en toekomstbestendig ondernemen is een hard speerpunt geworden. Dit raakt gebouwbeheer, materiaalgebruik bij tentoonstellingen en de ecologische voetafdruk van de organisatie.
- **Participatie en community:** Bedrijfsvoering is niet langer top-down. Er wordt actieve samenwerking verwacht met lokale gemeenschappen en belanghebbenden bij het bepalen van de koers.

CRUCIALE AANDACHTSPUNTEN VOOR IN DE PRAKTIJK

- **Informatiebeleid en digitaal erfgoed:** musea moeten de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed en een concrete Informatieplanner integreren in hun operationele beleid. Digitaal beheer is nu gelijkwaardig aan fysiek beheer.
- **Gebruiksvriendelijkheid in bewijslast**: de norm vraagt per criterium heel specifiek wat er verwacht wordt en hoe je dit aantoont. Documenten (zoals jaarplannen en protocollen) moeten direct vindbaar en up-to-date zijn.
- **Zorgplicht en risicobeheer**: musea moeten aantoonbare plannen hebben voor risicomanagement, calamiteitenplannen, diefstalpreventie en klimaatbeheersing in depots.
- **Meldingsplicht bij wijzigingen:** als de bedrijfsvoering ingrijpend verandert — zoals bij acute financiële pro-blemen, statutenwijzigingen of een verbouwing — is het museum verplicht dit binnen één maand te melden bij het Museumregister.

Governance

Het bestuur, directie en vrijwilligers onderschrijven de codes 'Diversiteit & Inclusie', 'Code Governance Cultuur' en de 'Ethische Code'. Tijdens vrijwilligersbijeenkomsten wordt aandacht besteed aan de codes en de toepassing daarvan. In de volgende hoofdstukken worden naast algemene zaken de toepassing van de verschillende principes nader toegelicht.

BESTUUR EN NEVENFUNCTIES

In 2025 veranderde de bestuurssamenstelling van tien naar acht leden. Dhr. W. de Stigter en dhr. A. Groosman namen beiden ontslag wegens het ontbreken van voldoende tijd om goed te kunnen besturen. De vacatures werden opengesteld, maar in afwachting van de overname van museum het Belfort niet ingevuld. Voor een overzicht van de nevenfuncties zie bijlage I.

ROOSTER VAN AFTREDEN

	Datum	Uittredend	Herbenoeming	Uittredend
Dhr. S.H. Martin	20-11-20	20-11-22	09-02-2023	20-11-2027
Mw. A.M. Boeije	26-11-20	26-11-24	10-10-2024	26-11-2028
Dhr. W.F. Westphaal*	07-10-13	07-10-22	06-10-2022	07-10-2026
Dhr. D.M. de Pooter	26-11-20	20-11-23	12-10-2023	20-11-2027
Dhr. A.R. Bauwens	19-04-21	19-04-23	13-04-2023	19-04-2027
Mw. M.T. van Nieuwkoop	26-11-20	19-04-23	13-04-2023	19-04-2027
Mw. D. Bakkers	26-11-20	26-11-24	12-10-2023	26-11-2027
Dhr. J. Ruesen	09-05-24	09-05-28		

*) Bij de herbenoeming is overwogen dat het bestuurslid, benoemd in 2013 in de 'oude stichting', pas sinds 2019 actief betrokken is geraakt bij de stichting Cultuurforum Aardenburg die via een statutenwijziging is ontstaan uit de 'oude stichting' die al jaren een slapend bestaan leidde.

NIEUWE SIGNING ROND HET MUSEUM EN IN DE STAD

Bestuursvergaderingen

In het verslagjaar kwam het bestuur, met uitzondering van de maand augustus, maandelijks bijeen. Vaste agendapunten waren voortgang van de herinrichting van het plein tussen de kerk en het museum, het ontwikkelen van de middeleeuwse tentoonstelling, het oprichten van Stichting Musea Sluis, de overname van museum het Belfort, de verhuis van het gemeentelijk archief in Oostburg, fondsenwerving, ontwikkelingen binnen de werk-groepen, de maandcijfers en prijszetting, het ontwikkelen van nieuwe educatieve programma's en publieksactiviteiten in 2025 en 2026.

Aandachtpunten

Ook was er aandacht voor de impasse rond de samenwerking met Cultuureducatie Zeeuws-Vlaanderen, samenwerkingsverbanden met lokale ondernemers en stichtingen in Aardenburg en ook de samenwerking met het Romeins Archeologisch Museum in Oudenburg werd regelmatig onder de aandacht gebracht.

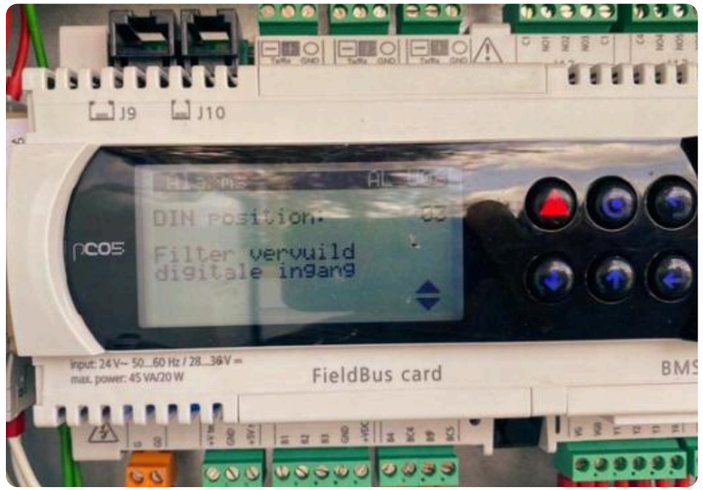
Reflectie beleid 2024 - 2025

Het verruimen van de openingsuren in de ochtend heeft vruchten afgeworpen. We zien een stijging van het aantal bezoekers tussen 10 en 12 uur. Met name in de periode mei-september.

Regelmatig wordt overleg gevoerd met de **gemeente Sluis** over de bouwkundige – en museale zaken. Vaste gesprekspartners waren:

- Burgemeester Marga Vermue;
- Wethouder Patricia van de Vijver;
- Medewerker Beleidsuitvoering Kunst, Cultuur en Erfgoed Bonny Groosman;
- Senior beleidsadviseur Sociaal Domein Mike Jansen;
- Coördinator gebouwbeheer Bjorn Oosting;
- Projectleider Joop Maas;
- Adviseur Projecten Philip Keijmel
- Toezichthouder ondergrondse en bovengrondse infra Pascal de Wever

Gespreksonderwerpen over terugkerende en lopende zaken sinds 2023:

- Mankementen van het klimaatsysteem en storingen in de meterkast
- Inrichten van het plein tussen de kerk en het museum in Aardenburg
- Wegwijzers in Aardenburg met vermelding museum en toeristisch informatie punt (afgerond 2025)
- Ongediertebestrijding
- Mankementen aan de alarmering, de lift, de elektrische schuifdeur en lekkages van het platte dak
- Het verduurzamen van het gebouw en voorbereidende werken voor de middeleeuwse tentoonstelling
- Deelname in het Landschapspark van de Zwinstreek – ZwinQuest WP5 – beide locaties
- Privatiseren van museum het Belfort en integreren in Stichting Musea Sluis beide locaties
- ArcheoHotSpot Aardenburg – citizen science
- Stichting Musea Sluis

Bedrijfsvoering en organisatie

De dagelijkse leiding van de organisatie is in handen van de museummanager. De manager is aangesteld in een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. De Museum cao is van toepassing.

Personeel

Het personeelsbestand is ongewijzigd gebleven t.o.v. 2024. Dezelfde medewerker bleef in dienst met dezelfde contractuele verplichtingen, 28 uur locatiemanagement voor museum Cultuurforum en 8 uur ondersteuning voor de Vereniging Musea West Zeeuws-Vlaanderen (VMWZV). Het **ziekteverzuim** is van 16,67% in 2024 **teruggebracht** naar 3,85% in 2025.

Overschrijden formatieruimte

Binnen de huidige organisatieopzet is geconstateerd dat de structurele werklast van de museumamanger niet in balans is met de formeel toegewezen formatieruimte. Dit uit zich in een persistente overschrijding van de contractuele arbeidsuren door de medewerker. Om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen en te voldoen aan de normen van goed werkgeverschap, is het noodzakelijk om op korte termijn de structurele capaciteitsbehoefte te herijken en te voorzien in een passende formatieve of organisatorische oplossing.

Bestuur - directie

Wekelijks is er overleg tussen manager en het dagelijks bestuur. Het overleg heeft betrekking op de dagelijkse gang van zaken, voortgang van vastgestelde beleidsplannen, ontwikkelingen, overleg met derden en de agenda van de bestuursvergaderingen. De manager is bij de bestuursvergaderingen aanwezig en notuleert.

Mandatering directie

De directe verantwoordelijkheid voor de financiële gang van zaken berust bij de penningmeester van het bestuur die de boekhouding voert in Excel. De museummanager en de secretaris voeren een schaduwboekhouding in e-boekhouden.

Vereniging Musea West-Zeeuws-Vlaanderen

Sinds september 2022 is de medewerker van museum Cultuurforum contractueel verbonden aan de VMWZV. De uren worden hoofdzakelijk opgevuld met deelname aan de pr-werkgroep van de VMWZV. In 2025 werd de leiding van de pr-werkgroep van de VMWZV aan de medewerker van museum Cultuurforum toevertrouwd. De medewerker kreeg van het bestuur het mandaat om samen met 4 vrijwilligers (van museum het Belfort, Museumhuis1912 en museum Cultuurforum) een online en offline promotiestrategie op te stellen en uit te voeren.

RESULTATEN GEZAMENLIJKE PROMOTIE

De strategie wordt jaarlijks geëvalueerd, ter goedkeuring voorgelegd aan het bestuur van de VMWZV en gepresenteerd op de algemene ledenvergadering. Tevens wordt van de mogelijkheid gebruik gemaakt om feedback op te halen bij de leden over de effectiviteit van de promotie. In 2025 werd er tijdens de ALV gezamenlijk gekozen voor een andere strategie. De traditionele offline communicatie voor het aantrekken van toeristen en inwoners in de regio, waar het grootste deel van het budget naar toe ging, werd afgeschaald. In de plaats daarvan werd er ingezet op het aantrekken van museumbezoekers uit België en het vergroten van de zichtbaarheid van de musea in België. De doelgroep waarbij de kans het grootste is dat zij een museum zullen bezoeken. De samenwerking met **MuseumPassMusées** werd opgestart, de Vlaamse equivalent van de Nederlandse Museumvereniging. Laatste genoemde actie zorgde voor het eerst sinds 2022 voor **meetbare resultaten** voor de geregistreerde musea en daarmee ook voor een **zichtbare conversie** en **return on investment**. Ieder kernmuseum droeg € 2500,- bij voor uitvoering van het plan, gesteund door € 100,- per lid. De werkgroep bleef ook dit jaar binnen budget en rapporteert halfjaarlijks aan het bestuur over resultaten. In 2025 liep het aantal werkgroep leden terug naar drie personen wegens langdurige ziekte van één lid.

Voortbestaan werkgroep n.a.v. oprichten St. Musea Sluis

Het voortbestaan van de werkgroep is onzeker. De werkgroepleden hebben het bestuur om duidelijkheid gevraagd, maar niet gekregen. Ook op verzoeken om met elkaar in gesprek te gaan wordt niet gereageerd.

WERKGROEPEN

Vrijwilligers vormen de basis waarop de organisatie functioneert. Iedere vrijwilliger brengt kennis, ervaring en kwaliteiten mee. Hun inbreng is dan ook enorm belangrijk. Er vindt regelmatig (bijna wekelijks) overleg plaats met betrokken vrijwilligers.

UITBREIDING

In 2025 is er één werkgroep bijgekomen, de werkgroep ArcheoHotspot Aardenburg. Fondsenwerving was in 2025 kerntaak van de museummanager. Voor de werkgroepen tentoonstellingen en fondsenwerving moet actief op zoek worden gegaan naar vrijwilligers in 2026.

- Werkgroep educatie
- Werkgroep activiteiten en events
- Werkgroep klusjes
- Werkgroep boekhouding
- Werkgroep interieurverzorging
- Werkgroep fondsenwerving
- Werkgroep marketing en communicatie
- Werkgroep Gidsengilde Aardenburg
- Werkgroep gastvrouwen en -heren
- Werkgroep projectmanagement
- Werkgroep tentoonstellingen
- Werkgroep collectiebeheer en inrichting
- Werkgroep ArcheoHotspot Aardenburg

MANDAAT EN TAKENVERDELING

In 2025 breidde het vrijwilligersbestand verder uit van 45 naar 59 vrijwilligers. Reden om meer invulling te geven aan de functie van de vrijwilligerscoördinator en het mandaat verder uit te breiden.

Naast het opstellen van de roosters van de baliemedewerkers, werden ook andere sturende en begeleidende taken toevertrouwd:

- Het volgens procedure inwerken van nieuwe vrijwilligers aan de balie;
- Het maken van afspraken met vrijwilligers en invulling geven aan het vrijwilligersbeleid;
- Het begeleiden van leerlingen uit het voortgezet onderwijs ivm maatschappelijke stages;
- De coördinatie van de werkgroep schoonmaak en onderhoud voor het bewaken van hygiëne en professionele uitstraling van het museum;
- Het begeleiden van vrijwilligers in re-integratietrajecten;
- Het opstellen van een handboek met procedures en vrijwilligersinstructies;
- Het organiseren van vrijwilligersuitjes en het verzorgen van kerstpakketten en attenties;
- Ondersteuning bij de organisatie rond educatie, kinderactiviteiten en rondleidingen.

ONDERSTEUNING VOOR DE MUSEA IN WEST ZEEUWS-VLAANDEREN

Het Cultuurforum zet in op samenwerking met andere musea. Sinds 2023 zijn de vrijwilligers van museum Cultuurforum actief betrokken als baliemedewerker in **museum het Belfort in Sluis**. Het verslagjaar bieden een aantal van vrijwilligers ondersteuning aan museum **het Bolwerk in IJzendijke.**

BIJEENKOMSTEN

Hoofddoel van de vrijwilligersbijeenkomsten is een gezellig samen zijn en het beter leren kennen van alle betrokken vrijwilligers. Daarnaast maken we van de mogelijkheid gebruik om het beleid toe te lichten en ideeën en verbeterpunten te bespreken.

VRIJWILLIGERSBIJEENKOMSTEN

- Dinsdag 4 maart
- Maandag 27 april
- Dinsdag 11 november
- Maandelijks overleg Gidsengilde Aardenburg, met uitzondering van juli.

ARBO EN VEILIGHEID

- Dinsdag 29 april - AED training, 10 deelnemers
- Dinsdag 14 oktober - BHV training, 16 deelnemers

VRIJWILLIGERSUITJES

- Zondag 5 januari - kerstborrel Vereniging Musea West Zeeuws-Vlaanderen bij CFA
- Zaterdag 17 mei - Wandeling langs de Eeklosche watergang en afsluitende borrel
- Zaterdag 23 augustus - Tuinfeest met BBQ en spellen
- Maandag 10 november - Afsluitende borrel project ballaststenen ArcheoHotspot
- Vrijdag 19 december - kerstborrel + vrijwilligers museum het Belfort
- Iedere vrijdag borrelmiddag tussen oktober en april

BELEID EN PROCEDURES

De Museumnorm 2025 stelt dat het up-to-date houden van de bedrijfsvoering een permanente, doorlopende verantwoordelijkheid is van het museum. Waar oudere normen soms leunden op een papieren werkelijkheid die eens per vijf jaar tijdens een audit werd gecontroleerd, eist de herijkte norm 2025 dat de dagelijkse praktijk continu meebeweegt met maatschappelijke ontwikkelingen en interne wijzigingen. De norm dwingt dit actueel houden af via twee harde mechanismen: de verplichte PDCA-cyclus en een actieve meldingsplicht bij tussentijdse veranderingen.

BELEIDSDOCUMENTEN

Naar aanleiding van nieuwe inzichten is het vrijwilligersbeleid in 2025 geüpdatet. Ook het meerjaren beleidsplan werd geactualiseerd. Door toekomstige organisatorische veranderingen (integratie van museum het Belfort in Sluis) is er een start gemaakt met het aanpassen van beleidsdocumenten. Wijzigingen zijn gemeld bij het Museumregister Nederland.

CODE DIVERSITEIT EN INCLUSIE

De stichting heeft een platte organisatiestructuur en legt de verantwoordelijkheden laag in de organisatie. Iedere vrijwilliger draagt naar kennis en kunde bij op eigen draagkracht en op een moment dat past. Vrijwilligers worden betrokken in de bedrijfsvoering en bij de besluitvorming. De stichting heeft een nultolerantie ten opzichte van ongepast gedrag. De samenstelling van het team is een afspiegeling van de samenleving in West Zeeuws-Vlaanderen. De jongste vrijwilliger is 13 en de oudsten zijn rond de 80 jaar oud.

PROCEDURES

Nieuwe vrijwilligers werden ingewerkt aan de balie om de dynamiek van het museum, de mensen en de organisatie beter te leren kennen. Essentieel voor de binding en als voorbereiding op andere taken.

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS

De Museumnorm 2025 stelt dat het opleiden en trainen van zowel medewerkers als vrijwilligers een verplicht, structureel onderdeel moet zijn van de bedrijfsvoering van het museum. Scholing mag niet incidenteel zijn maar moet structureel worden aangeboden. Voor vrijwilligersmusea of musea die zwaar leunen op onbetaalde krachten is de norm heel helder: de kwaliteit van de organisatie mag niet lijden onder het verloop van personen. Het opleiden van vrijwilligers is een harde eis om de continuïteit, professionaliteit en de veiligheid van de collectie en de bezoekers te garanderen. Er wordt€ 3.000 beschikbaar gesteld voor deskundigheidsbevordering.

CURSUS	OPLEIDER	DEELNEMERS
• Maken van erfgoedactiviteiten met bezoekerscyclus	Faro (B)	5; bestuur, manager en vrijwilligers
• Gastheerschap van de Zwinstreek, verdiepingsmodule	Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen	9; bestuur, manager en vrijwilligers
• Gebiedssafari gastheerschap van de Zwinstreek	Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen	4; bestuur, manager en vrijwilligers
• Politiek Actief	Gemeente Sluis	2; bestuur en manager
• Divi builder	Online zelfstudie	2 vrijwilligers
• Verdiepingscursus Canva	Koop, eet, beleef lokaal	4; manager en vrijwilligers
• Basiscursus Canva	Koop, eet, beleef lokaal	1 vrijwilliger
• Jongeren participatie in de archeologie	Webinar Past Forward	6; bestuur, manager en vrijwilligers
• PR teksten schrijven	Erfgoed Zeeland	1; manager
• Fotograferen van objecten	Erfgoed Zeeland	4; bestuur en vrijwilligers
• Storytelling	Erfgoed Zeeland	3; vrijwilligers
• Communicatiestrategie voor erfgoedorganisaties	Erfgoed Zeeland	3; bestuur, manager en vrijwilligers
• Workshop kernkwaliteiten	Ria in de Weij (Museum Veere)	8; bestuur, manager en vrijwilligers
• Workshop herkennen van natuursteen	Roland Dreesen (Ugent)	30; bestuur, manager en vrijwilligers
• Presentatie over de Laatste Romeinen	Vince van Thienen (Ugent)	18; bestuur, manager en vrijwilligers

Een vijftigtal netwerkbijeenkomsten werden bijgewoond in de regio, de provincie en in Vlaanderen rond archeologie, musea, toerisme en vrijwilligerswerking.

FINANCIEN

De gemeente Sluis heeft voor 2025 de subsidie vastgesteld op een bedrag van € 110.000,00 Naast de exploitatiesubsidie die Het Cultuurforum van de gemeente Sluis ontvangt, heeft het museum een aantal bijdragen van de Provincie, fondsen, bedrijven en particulieren ontvangen. Verder in het verslag staat een overzicht van de inkomsten via fondsenwerving, sponsoring en privé donateurs. Wie meer interesse heeft in de financiële details kan het financieel jaarverslag raadplegen.

MUSEUMWINKEL EN HORECA

In het verslagjaar bleef het beheer van de museumwinkel bij een van de vrijwilligers. De financiën en het voorraadbeheer werden door zowel de vrijwilligster, penningmeester als de museummanager opgevolgd. Manco's en voorraad mutaties werden door de baliemedewerkers aan de beheerster van de museumwinkel doorgegeven. Nieuwe producten werden ontwikkeld. **Noemenswaardig** is de lokale wijn, waarvoor de vrijwilligster een verhaal over Romeinse wijnproductie in de streek samenstelde samen met oud provinciaal archeoloog Robert van Dierendonck en prof. dr. Gerard Keeken van universiteit Rotterdam. De inkomsten en uitgaven rond horeca waren nagenoeg gelijk. In 2026 moet strakker worden ingekocht, daar er in 2025 veel bederf was (incl. museumwinkel).

BEZOEKERSAANTALLEN

De stichting streefde in 2025 naar een bezoekersaantal van 5.500 op jaarbasis. Het werkelijke bezoekersaantal kwam in de buurt met **5.247 bezoekers**. De conclusie luidt dat er groei was ten opzichte van 2024 (5.072 bezoekers), maar niet voldoende. Voor 2026 heeft de stichting zich tot doel gesteld om het bezoekersaantal naar 6.000 op jaarbasis te laten groeien. Uit onderzoek blijkt dat het bezoekersaantal kan groeien naar 7.000 per jaar, dat in 2027 bereikt moet worden.

FONDSEN, SPONSORING EN DONATIES

Fondsenwerving beperkt zich niet tot één verslag- of boekjaar. Daarom geven we een overzicht van de toekenningen door cultuurfondsen, bedrijven en stichtingen tot mei 2026.
In 2025/2026 heeft voornamelijk de museummanager zich gericht op fondsenwerving en kon daarbij rekenen op hulp van het dagelijks bestuur en vrijwilligers (sponsoring).

FONDS	AANGEVRAAGD	TOEGEKEND	JAAR	WERKGROEP	PROJECT
Cultuurfonds, provinciaal	€ 4.350	€ 4.350	2024	Tentoonstellingen	Camera en fototafel
Cultuurfonds, landelijk	€ 2.500	€ 2.500	2024	Collectiebeheer	Twee muurschilderingen
Cultuurfonds, provinciaal	€ 4.545	Afgewezen	2024	Collectiebeheer	Reconstructie Herculesbeeld
Bedrijfssponsoren	€ 900	€ 900	2024	Marketing	NEOS beurs Gent ism ondernemers Aardenburg
Provincie Zeeland	€ 1.015	€ 1.015	2024	Tentoonstellingen	80 jaar bevrijding - WOII in kleur
Provincie Zeeland	€ 5.800	€ 5.800	2025	Events	Archeologiedag van scherf tot schat
Stichting IJzendijke bevrijd	€ 1000	€ 1000	2025	Tentoonstellingen	Tentoonstelling Maurits van Nassau
Gemeente Sluis	€ 15.000	€ 8.250	2025	Tentoonstellingen	Bidbook voor realisatie middeleeuwse afdelingen
Sonja Kegel	-	€ 10.000	2025	-	Donatie voor museum Aardenburg
Bedrijfssponsors en donateurs	-	€ 1.491	2025	-	DCS Cleaning, RaboClubsupport en personen
Frits van Lensfelt	€ 2.100	€ 2.100	2026	Educatiewerkgroep	Nieuwe workshop Archeobotanie
St. Vrienden Zeeuwse Gronden	€ 200	€ 200	2026	Educatiewerkgroep	Nieuwe workshop Tijdbalk
Provincie Zeeland (POAZ)	€ 12.536	On hold	2026	Onderzoek	Onderzoek op stenen items uit de collectie
Provincie Zeeland (Musea)	€ 24.328	€ 24.328	2026	Events	Romeins Festival
Cultuurfonds, landelijk	€ 25.000	€ 12.500	2026	Events	Romeins Festival
Interreg (Zwinquest WP 5)	€ 284.395	€ 284.395	2026	Tentoonstellingen	Inrichten middeleeuwse tentoonstellingen
Rijksoverheid	€ 85.300	Afgewezen	2026	Tentoonstellingen	Inrichten middeleeuwse tentoonstellingen
Haven Antwerpen - Brugge	€ 50.000	€ 5.000	2026	ArcheoHotspot	Realiseren kunstwerk met ballaststenen
Gemeente Sluis	€ 6.050	€ 6.050	2026	Tentoonstellingen	Ondersteuning fondsenwerving door Prior
GoFundMe	€ 5.000	€ 6.764	2026	Events	Organisatiekosten Romeins Festival
Totaal	**€ 530.019**	**€ 376.643**			

HET TRACKRECORD FONDSENWERVING IS 71,06%

BEZOEKERSAANTALLEN

DOELGROEP	AANTAL 2025	AANTAL 2024	AANTAL 2023	BIJZONDERHEDEN
Regulier museumbezoek	1.803	1.864	1.044	'21 = 867 bezoekers, '22 gesloten, '23 6 maanden geopend
Museumjaarkaart	1.104	1.179	709	Registratie vanaf oktober 2023. Zonder vergoeding MJK.
Groepstarief	612	762	132	2024/2025 groepsactiviteiten incl. groeps stadswandelingen
Gratis toegang	253	177	54	
Wisseltentoonstelling (inc gk)	118	405	35	
E-ticket	16	6	-	
Kortingskaart	8	-	-	Kortingskaart voor ondernemers in Aardenburg vanaf 2025
MuseumPassMusées	15	-	-	MuseumPassMusées - actie 28 nov 2025 tm 31 dec 2026
Vriendenkaart	0	-	-	Jaar gratis toegang leerlingen na schoolbezoek vanaf 2025
Zeeuwse museumkaart	42	42	26	
ICOM	9	2	4	
Kinderactiviteiten	58	35	-	
Workshops en cursussen	59	99	53	gevolgde cursussen en workshops personeel en vrijwilligers
Basisonderwijs	394	303	210	
Middelbaar onderwijs (+CJP)	452	359	131	
Beroepsonderwijs	0	0	42	
Arrangementen	491	734	463	Carrousel (museum, stadswandeling, kerk, lunches, hapjes)
Verheugenisrondleiding	18	-	-	
Stadswandelingen	79	68	97	
Stadswandeling <12 jaar	37	1	1	
Stadswandeling groepstarief	229	319	106	
Publieksevents	113	277	190	Nationale archeologiedagen, Open Monumentendag etc
ArcheoHotspot	150	-	-	Ballaststenen SATM en Zwinstrandarcheologie 2025
Gidsbeurten	164	106	30	'24+'23: data incompleet, incl stadsgidsen
Totaal	**5.247**	**5.072**	**2.724**	

Balans per 31 december 2025

	31 december 2025		31 december 2024	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Vaste activa				
Materiele vaste activa				
Inventaris		3.184		5.971
Vlottende activa				
Vorderingen				
Belastingen en premies sociale verzekeringen	401		1.227	
Overige vorderingen en overlopende activa	5.000		-	
		5.401		1.227
Liquide middelen		17.455		5.303
		26.040		12.501

	31 december 2025		31 december 2024	
	€	€	€	€
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Bestemmingsreserve	5.519		6.376	
Resultaat boekjaar	-1.293		-855	
		4.226		5.521
Kortlopende schulden				
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4.556		2.064	
Overige schulden en overlopende Passiva	17.258		4.916	
		21.814		6.980
		26.040		12.501

Het jaar werd afgesloten met een tekort van € 1.293,00. Het volledige financieel jaarverslag kan worden ingezien op de website van Cultuurforum Aardenburg.

CULTUUR FORUM AARDENBURG

2. DE COLLECTIE

HET ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE VAN AARDENBURG

COLLECTIE BEHEER, REGISTRATIE EN BEHOUD

De Museumnorm 2025 stelt dat het **behouden** van een museum draait om het op professionele, verantwoorde en duurzame wijze **beheren** en **bewaren** van het museale erfgoed, zowel in de tentoonstellingsruimten als in de depots. Ieder jaar wordt geëvalueerd of de **kerncollectie** nog bij de missie en de visie van het museum past. Dit geldt ook voor objecten die in langdurige bruikleen zijn genomen. In het verslagjaar concludeerde vrijwilliger en oud provinciaal archeoloog Robert van Dierendonck dat aanpassing noodzakelijk is. Een proces dat altijd in beweging blijft én specialistische kennis van zaken vraagt.

COLLECTIEREGISTRATIE ROMEINSE COLLECTIE AFGEROND

Op 22 september 2025 werd de **bestudering, beschrijving en registratie** van de huidige tentoongestelde collectie van Romeinse vondsten door dhr. van Dierendonck afgerond. In totaal zijn 323 objecten nu geregistreerd in de Zeeuwse publieksdatabase Atlantis. Bij de registratie van de Romeinse munten en de *terra sigillata* werd nog informatie ingewonnen en verkregen van resp. drs. R.W. Reijnen (Nijmegen, PAN) en drs. E. van der Linden (Nijmegen, Gemeente Wijchen).

INVENTARISATIE EN CONTROLE INHOUD VITRINES

Tijdens het onderzoeken en registreren van de Romeinse collectie bleek dat de **bruikleenovereenkomst** die in mei 2023 is opgesteld door het Zeeuws Archeologisch Depot (ZAD) niet correct was. Er waren objecten in het museum aanwezig die niet opgenomen waren in de overeenkomst, en ook waren er objecten in bruikleen opgenomen die niet in het museum aanwezig waren. Secretaris Jan Ruesen heeft de inhoud van alle vitrines geïnventariseerd en geregistreerd. In 2026 worden er opnieuw stukken uitgewisseld voor het verbeteren van de Romeinse presentatie. De bruikleenovereenkomst wordt in één keer aangepast en de collectieregistratie geüpdatet.

OUD PROVINCIAAL ARCHEOLOOG ROBERT VAN DIERENDONCK

DUURZAAM EXPOSEREN

De Museumnorm 2025 stelt dat duurzaamheid een verplicht, integraal onderdeel is van zowel de bedrijfsvoering als het collectiebeheer. Musea moeten aantoonbaar streven naar duurzaam exposeren en onderhouden van de collectie om energie, materiaal en transport te besparen.

PRESENTATIE EN KLIMAATBEHEERSING

In 2025 borduurde penningmeester Wim Westphaal voort op experimenten met klimaatbeheersing uit 2024. Hij bedacht een oplossing voor de gemengde vitrines met brons en bot, materiaal dat onder verschillende klimatologische omstandigheden bewaard moet worden om degradatie te voorkomen. Het scheiden van deze objecten was vanwege de thematische indeling van de tentoonstelling niet mogelijk.

MICROKLIMATEN IN VITRINES

Om de luchtvochtigheid in de vitrines te beheersen is na veel experimenteren een werkzame oplossing gevonden. Dit in vervolg op een wereldwijd uitgevoerd onderzoek '*Testing Saturated Salt Solutions in Display Cases*' onder leiding van Prof. Dr. Gerhard Eggert (Duitsland) waaraan ook het Cultuurforum op initiatief van Maickel van Bellegem heeft deelgenomen. Bij bronzen voorwerpen wordt gestreefd naar Rh <30%. Voor bot en andere organische materialen zoals leer wordt gestreefd naar een Rh van 54-55%. In alle gevallen moet de stolp 'luchtdicht' op de tafel staan. Bij een 'mix' van objecten wordt gewerkt met een vitrine in een vitrine.

Voor een relatieve vochtigheid <30% wordt gebruik gemaakt van bentoniet en silica. Voor een relatieve vochtigheid van 54-55% wordt gebruikt gemaakt van een verzadigde zoutoplossing (magnesiumnitraat hexahydraat). Het gebruik van zouten voor het stabiliseren van de luchtvochtigheid leidt tot een lagere energieconsumptie. Bijkomend voordeel is dat de gebruikte zoutoplossingen ook een bufferend vermogen hebben tegen schadelijke organische zuren in het binnenklimaat.

PRESENTATIE VAN DE COLLECTIE

Een museum is volgens de Museumnorm 2025 een instituut in dienst van de samenleving, waarbij de collectie niet alleen bewaard wordt, maar expliciet wordt ingezet voor educatie, reflectie, genot en kennisdeling. Als instrument voor de samenleving en als middel om samen met mensen erfgoed te beleven. Daarnaast stelt de Museumnorm 2025 dat de presentatie en interpretatie van objecten objectief, wetenschappelijk onderbouwd en ethisch verantwoord moet zijn, met respect voor de menselijke resten of culturele context waaruit ze afkomstig zijn.

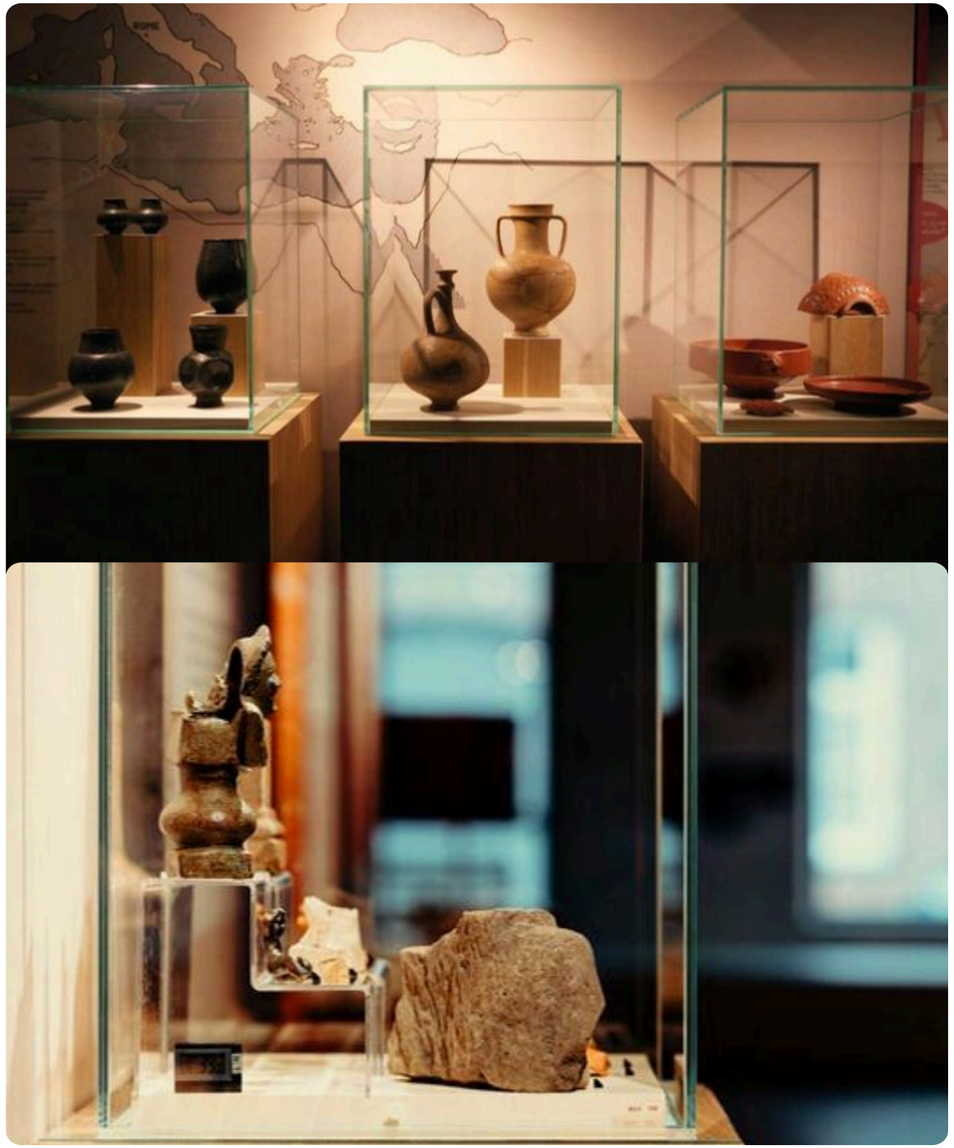
COLLECTIEPRESENTATIE ROMEINSE AFDELING

Tijdens de registratie is geconstateerd dat er een aantal objecten dubbel, of zelfs meervoudig in de huidige tentoonstellingscollectie is opgenomen. Zestien van die objecten blijken geen waardevolle toevoeging aan de tentoonstelling en zullen aan het ZAD van provincie Zeeland geretourneerd worden.
Ook is vastgesteld dat een flink aantal objecten in de collectie ontbreekt. Lopende de registratie is van ontbrekende objecten een lijst opgesteld, die uiteindelijk 64 objecten bevat. Deze zullen van het ZAD in bruikleen worden genomen, in de collectie worden opgenomen en voor een deel dan alsnog geregistreerd in Atlantis. Een aantal objecten daarvan is al geregistreerd omdat deze opgenomen waren in de datadump die door het ZAD was verstrekt.

NIEUWE VONDSTEN, NIEUWE VITRINES

Er is een nieuwe vitrine toegevoegd voor het tentoonstellen van vondsten uit de prehistorie (o.a. vuursteen). De vondsten zijn zorgvuldig geselecteerd door drs. R. van Dierendonck en dhr. Hans Jongepier (adviseur archeologie bij Erfgoed Zeeland) bij het ZAD. Realisatie 2026.

RECHTS COLLECTIE MUSEUM CULTUURFORUM IN BRUIKLEEN VAN PROVINCIE ZEELAND

2024: ONDERZOEKEN EN BIJSTUREN

Het doel om meer aandacht te schenken aan medische voorwerpen uit de Romeinse tijd kon na verder onderzoek op de collectie niet gerealiseerd worden. Er bestaat discussie over het gebruik de objecten; zijn het gebruiksvoorwerpen voor kleding of persoonlijke verzorging?

2025: VERGROTEN VAN DE BELEVINGSWAARDE

Om de context van de archeologische vondsten voor bezoekers te verduidelijken en meer beleving te creëren in het museum zijn **twee nieuwe muurschilderingen** gerealiseerd. Één rond het thema spelen en één rond het thema bouwen in de Romeinse tijd (foto rechtsboven). Beide scènes zijn met behulp van specialisten wetenschappelijk verantwoord en naar de laatste inzichten gereconstrueerd. Daarnaast heeft het thema badhuis een update gehad. Er is een **hypocaustum** gereconstrueerd in de kelder van het museum.

2026: BESCHRIJVINGEN BIJ VITRINES

Nu de collectieregistratie volledig up to date is, kunnen de beschrijvingen bij de vitrines worden geplaatst. Dit zal worden opgepakt na het wisselen van de collectiestukken met ZAD.

BOVEN TEKENING VAN YANNICK DE SMET EN ONDER HET HYPOCAUSTUM

VERNIEUWING, INNOVATIE EN COCREATIE

DE MIDDELEEUWEN IN AARDENBURG ÉN SLUIS

Tussen 2016 en 2023 werden er stappen gezet voor het vernieuwen van museum Cultuurforum. De Romeinse en middeleeuwse tentoonstellingen waren verouderd en het museum was te klein geworden. Door de gemeente Sluis werd een pand gekocht in de Sint-Bavostraat. Helaas waren er onvoldoende middelen beschikbaar om beide tentoonstellingen van het museum in één keer in te richten, dus werd het project opgeknipt in twee fases. De eerste fase, de vernieuwing van de Romeinse tentoonstelling, werd in mei 2023 afgerond. In 2025 zijn er stappen gezet om ook de middeleeuwse afdeling van het museum in te richten op de nieuwe locatie. Fase twee startte met een aanbestedingsproces voor het selecteren van een ontwerpbureau. Wondering uit Gent werd de opdracht voor het opstellen van een bidbook gegund.

COMBINATIE PROJECT AARDENBURG - SLUIS

De tentoonstelling van museum het Belfort in Sluis is verouderd en voldoet niet meer aan de moderne bezoekersverwachtingen. De verhaallijn van Aardenburg en Sluis sluiten op elkaar aan. Om deze reden heeft het bestuur van St. Cultuurforum Aardenburg besloten om beide projecten op te pakken en om te vormen naar een combinatieproject. De vrijwilligers van museum het Belfort worden actief betrokken. Enerzijds om efficiënter te werk te gaan en anderzijds om beide musea alvast klaar te stomen voor de toekomst binnen Musea Sluis en de daaraan verbonden Tijdreis door Sluis.

VERHAALLIJNEN VOOR BEIDE LOCATIES

Historicus André Bauwens schreef een verhaallijn voor beide locaties en gaf de belangrijkste thema's en highlights aan. Archeoloog en conservator van museum Cultuurforum, Dante de Ruijsscher, vulde vanuit zijn recent afgerond onderzoek naar vroegmiddeleeuws Aardenburg de verhaallijn verder aan. Prof. dr. Wim de Clercq van de Universiteit in Gent was vaste gesprekspartner tijdens de bijeenkomsten en heeft zijn kennis en expertise belangenloos ter beschikking gesteld. Deze kennis is gedeeld met het ontwerpbureau dat uiteindelijk de opdracht werd gegund om het bidbook te ontwerpen.

BIDBOOK

Voor de realisatie van het project zijn middelen nodig. Middelen die via verschillende overheden, fondsen en regelingen bij elkaar gebracht moeten worden. subsidieverstrekkers kennen budgetten toe op basis van hun eigen specifieke regelingen, bijvoorbeeld erfgoed innovatie. Ze willen dan ook graag inhoudelijk meer weten over het project. Het project beschreven en visueel verduidelijkt in de vorm van een bidbook. Een bidbook schetst de verhaallijn met nieuwe inzichten, geeft een beeld van de scenografie, onderbouwt de urgentie, visie en impact van het project en belicht het zakelijk fundament. Het bedrag voor het opstellen van een bidbook werd door gemeente Sluis beschikbaar gesteld.

COMPETITIEVE INKOOPPROCEDURE & AANBESTEDINGSPROCEDURE

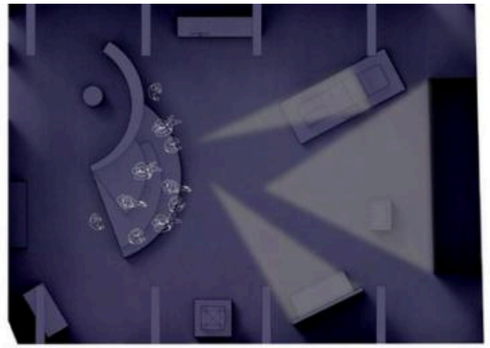
Er werd een competitieve aanbestedingsprocedure gestart door vooraf bedrijven te selecteren. Er werd een plan van eisen opgesteld en gedeeld met de geselecteerde bedrijven. De werkgroep heeft een aantal locaties - in Utrecht, Antwerpen en Brugge - bezocht om het meest recente werk van de bedrijven te beoordelen. Uiteindelijk dienden alle bedrijven een conceptvoorstel in. De voorstellen werden door de werkgroep anoniem en zonder prijszetting beoordeeld om de opdracht te gunnen aan het bedrijf met het beste plan. Het ontwerpbureau Wondering uit Gent won de aanbesteding op basis van objectieve criteria en leverde in september 2025 een bidbook in. Ook het digitale bestand is met de werkgroep gedeeld voor nabewerking.

VISUALISATIE BIDBOOK VOOR CULTUURFORUM AARDENBURG

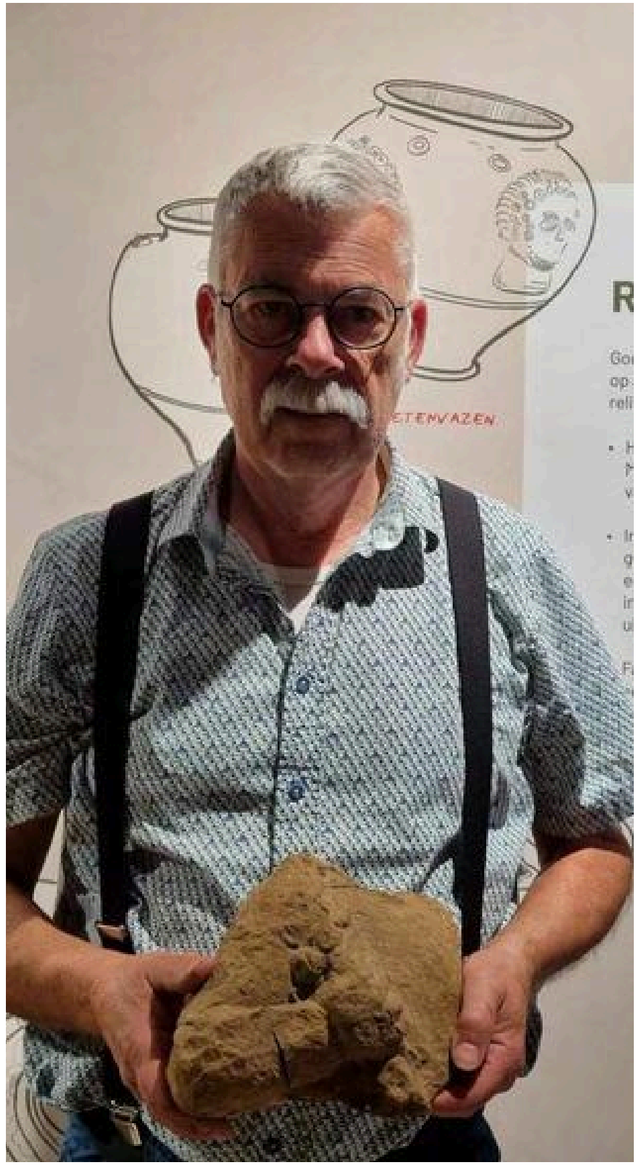

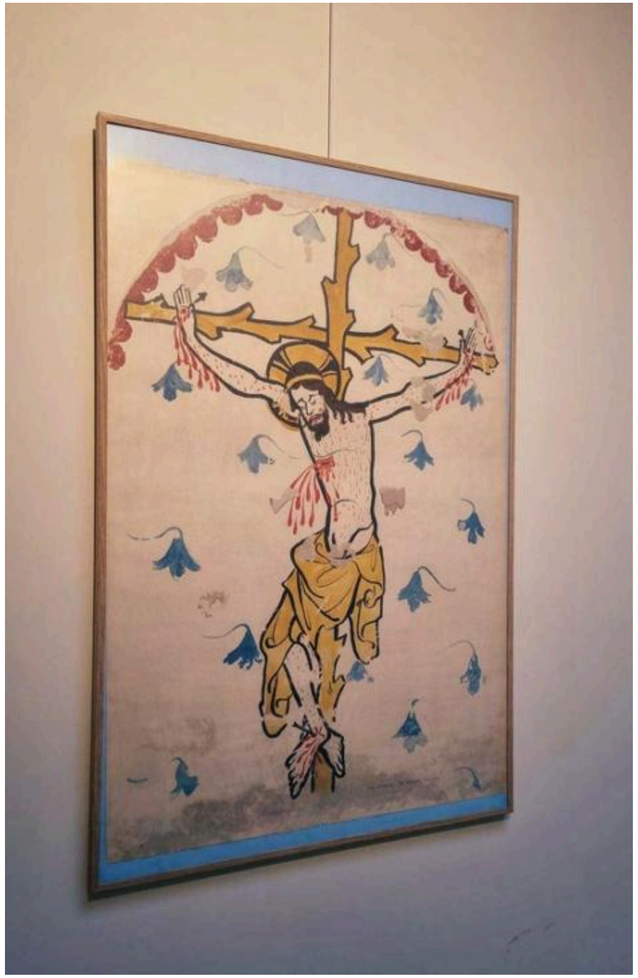

Gedaante 1: immersieve film

SCHENKINGEN

In 2025 heeft museum Cultuurforum schenkingen ontvangen. Uit de directe omgeving van Aardenburg en van ver daarbuiten. We lichten er enkele toe:

- Dhr. A. de Kraker schonk **een middeleeuws beeldfragment** dat in de jaren '70 van de vorige eeuw werd gevonden in West Zeeuws-Vlaanderen na ploegwerkzaamheden.
- Uit San Francisco ontvingen we **een tekening** die door Jan Trimpe Burger werd gemaakt. De tekening was geschonken aan een vrijwilliger en via familie in Amerika beland.
- Het **familiearchief** van archeoloog Jurjen M. Bos bestaande uit archeologische objecten, diverse documenten en boeken zijn van Amsterdam naar Aardenburg verhuisd.

Dit jaar werden archeologische vondsten vooral overgedragen uit **nalatenschappen.** Vaak betreft het materiaal dat na opgravings-werkzaamheden uit de vorige eeuw door dhr. Trimpe Burger of Jan van Hinte aan vrijwilligers is meegegeven. Tegenwoordig een ondenkbare situatie, destijds een normale gang van zaken. De schenkingen hebben ertoe geleid dat het bestuur ervoor gekozen heeft een **museumcollectie in eigen beheer** op te starten.

LINKS ADRI DE KRAKER MET HET MIDDELEEUWS BEELDFRAGMENT EN RECHTS DE TEKENING VAN JAN TRIMPE BURGER

OPSTARTEN EIGEN COLLECTIE

De Museumnorm 2025 stelt dat een museum niet zomaar alle schenkingen en donaties mag aannemen, maar verplicht moet beschikken over een vooraf vastgesteld en professioneel ver- en ontzamelbeleid (**collectieplan**). Ook eist de norm dat elke gift direct bijdraagt aan de missie en visie van het museum. Lukraak spullen aannemen zonder strakke procedures is hiermee in strijd. De belangrijkste **richtlijnen en verplichtingen** uit de Museumnorm **voor het opstarten van een collectie** met schenkingen zijn op te delen in vier pijlers:

1. Verplichte koppeling met de kerncollectie
2. Procedures voor herkomstonderzoek
3. Duurzaam ver- en ontzamelbeleid (LAMO)
4. Directe registratie- en informatieplicht

UPDATE BELEID EN COLLECTIEPLAN MUSEUM CULTUURFORUM

De schenkingen hebben ertoe geleid dat het bestuur heeft besloten een **collectie in eigen beheer** op te starten. Dhr. R. van Dierendonck (archeoloog), dhr. D. de Ruijsscher (archeoloog) en dhr. A. Bauwens (historicus) adviseren over het aannemen, herplaatsen, weigeren en/of afstoten van het aangeboden materiaal. Zij determineren de vondsten, verrichten herkomstonderzoek en winnen indien nodig adviezen in van externe specialisten. Beschikbare gegevens over een vondst worden direct vastgelegd in een schenkingsovereenkomst. De eigen collectie moet nog worden geregistreerd in Atlantis. Een proces dat naar verwachting in 2026 gestart kan worden. Over de nieuwe vondsten wordt gecommuniceerd via de website, de nieuwsbrief en sociale media kanalen. In de entree van het museum is een vitrine ingericht met de eigen collectie, **gratis toegankelijk voor publiek**, als stimulans voor schenkingen.

ONDERZOEK

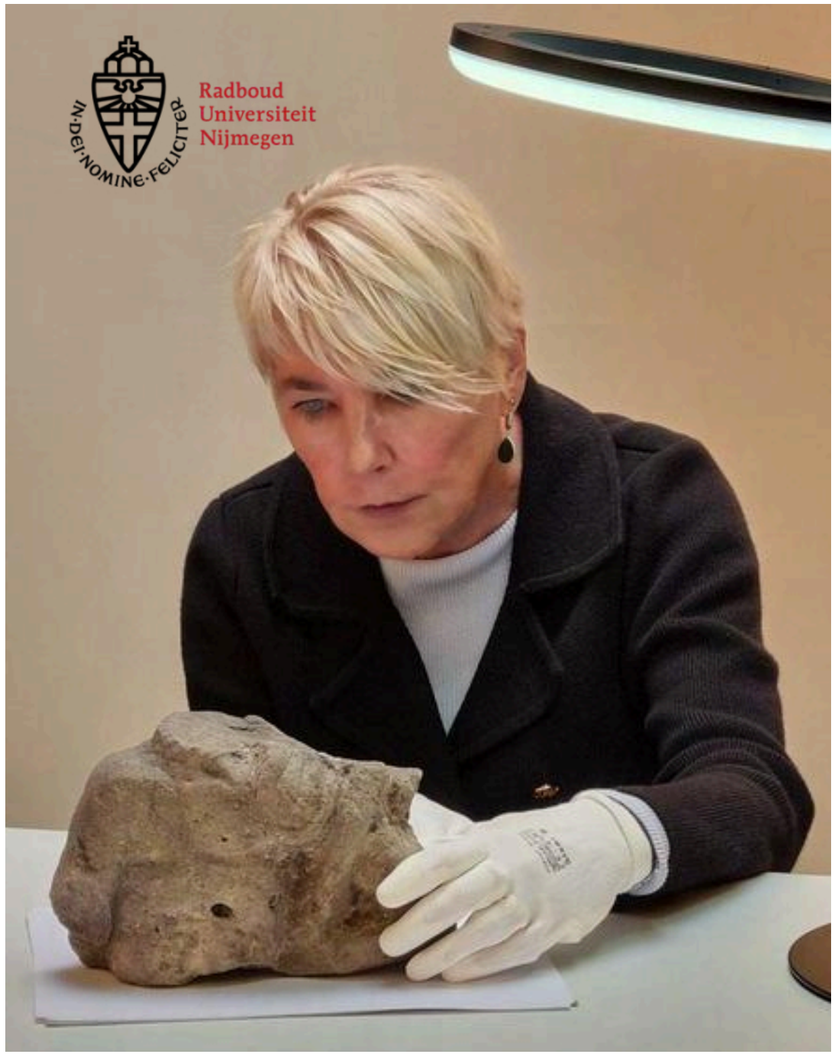
Volgens de Museumnorm 2025 is onderzoek een kerntaak van het museum. De norm stelt dat het museum de plicht heeft om de kennis over materieel en immaterieel erfgoed actief te vergroten en te verdiepen door middel van onderzoek op de collectie en (voorgenomen) aanwinsten.

HERKOMSTONDERZOEK, BETEKENIS EN HISTORISCHE CONTEXT

In samenwerking met archeoloog prof. dr. Wim de Clercq (Universiteit Gent), geoloog prof. dr. Roland Dreesen (Universiteit Gent), archeologe dr. Christel Veen (Radboud universiteit Nijmegen) en oud provinciaal archeoloog Robert van Dierendonck werd het onderzoek naar de stenen objecten uit de museumcollectie in 2025 verder uitgewerkt. Dit leidde tot de vaststelling dat er niet één maar twee Herculesbeelden in de collectie aanwezig zijn. Romeinse beelden en fragmenten daarvan zijn **zeldzaam** in de provincie Zeeland en Vlaanderen. Een reden om een van deze stukken een prominente plek te geven in de vaste presentatie met een eigen vitrine waarrond nieuwe publieksactiviteiten ontwikkeld worden.

VERDER ONDERZOEK VEREIST

Het huidige beeld is kleurloos. Dit was in de Romeinse tijd niet zo. Beelden waren rijkelijk gekleurd (**polychromie**). Om vast te stellen welke kleuren er op dit beeld door de Romeinen gebruikt zijn wordt er in 2026 chemisch onderzoek verricht op het fragment. Deze informatie **vult een wetenschappelijk lacune op** en kan worden ingezet voor verbetering van de publiekswerking (presentatie en activiteiten) van het museum. Provinciaal archeoloog van provincie Zeeland, Ludo Snijders, faciliteert dit onderzoek.

DR. CHRISTEL VEEN MET ÉÉN VAN DE HERCULES BEELDFRAGMENTEN

WETENSCHAPSVALORISATIE EN PUBLIEKSWERKING

Voor het borgen van een kwalitatieve uitvoering van de Museumnorm wordt de kennis en expertise gevraagd van verschillende vakspecialisten van o.a. Universiteit Gent en Universiteit Nijmegen.

Het Cultuurforum is de brug tussen wetenschap en publiek. De laatste wetenschappelijke inzichten rond de collectie worden voor de bezoeker op een publieksvriendelijke manier vertaald in belevende publieksactiviteiten en een presentatie.

De digitale en fysieke reconstructie van het Herculesbeeldfragment is hier een voorbeeld van. Voor de gemiddelde bezoeker is het stuk niet te herkennen als Hercules. Om deze reden wordt het zowel fysiek als digitaal terug zichtbaar gemaakt. De digitale versie wordt naast de presentatie in het museum ook toegevoegd aan de publieksdatabase Atlantis. Het fysieke stuk wordt ingezet voor speciale programma's rond educatie en in het kader van inclusief exposeren.

PUBLICATIES

Er zijn verschillende vraagstukken opgelost rond de iconografie, de steensoort en de historische context. Naast communicatie via de eigen kanalen, worden de inzichten aangeboden voor publicatie in vakbladen rond archeologie en gepubliceerd in het Tijd | Schrift van de Heemkundige Kring West Zeeuws-Vlaanderen. Zo wordt een brede doelgroep in binnen- en buitenland bereikt, wetenschappelijk en lokaal.

ONDERHOUD AAN HET MICROKLIMAAT VAN DE VITRINE MET HET BEELD

HET IN KAART BRENGEN VAN ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN VAN PUBLIEK

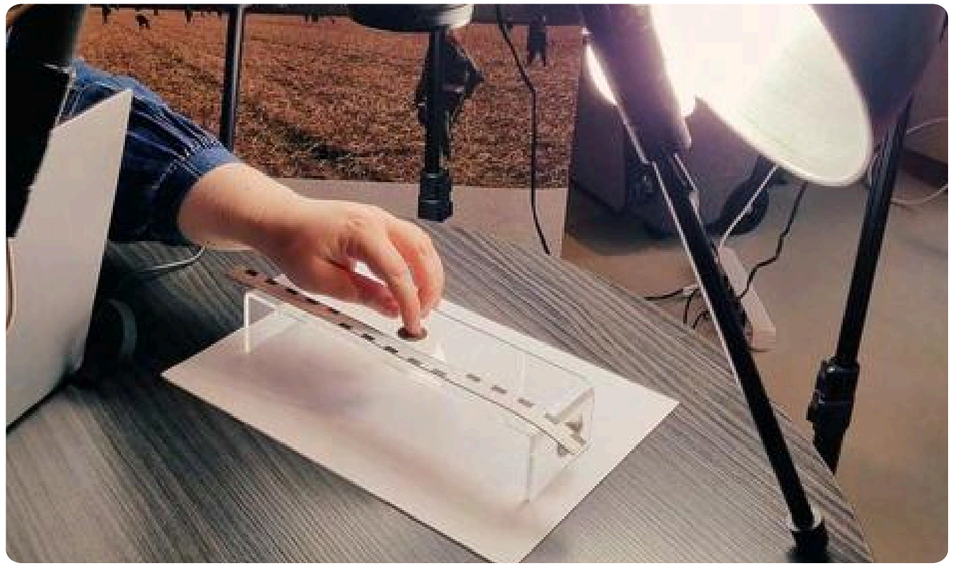
Regelmatig wordt door derden een beroep gedaan op de specialisten die verbonden zijn aan het museum. Hoofdzakelijk wordt informatie gevraagd over vondsten uit de regio. Na het verzamelen van informatie gaan de vondsten retour naar de aanvrager. Voor registratie en determinatie wordt samengewerkt met specialisten en (maatschappelijke) organisaties.

PRIVÉ COLLECTIES

In 2025 meldde zich metaaldetectorist G.C. Dreve uit Breskens bij het Cultuurforum met de vraag of het mogelijk was om zijn collectie van middeleeuwse en vooral Nieuwe Tijd metaal-vondsten te bestuderen en te determineren. Hiervoor werd contact opgenomen met de registrator Zuidwest Nederland van de PAN (**Portable Antiquities of the Netherlands**), Suzanne Venhorst. Samen met haar werd in november en december 2025 de gehele collectie in twee dagen per object gefotografeerd, gemeten en gewogen. De collectie zal nu door de specialisten van PAN beschreven, gevalideerd en ontsloten worden in de PAN-database. De collectie blijft voorlopig eigendom van de vinder Dreve, maar is geregistreerd op naam van het Cultuurforum Aardenburg.

Er zijn veel inwoners en metaaldetectoristen in en rond Aardenburg met (grote) privécollecties in huis. Voor het in kaart brengen, het behouden en het beschikbaar stellen van dit erfgoed voor toekomstig onderzoek wordt door PAN een **workshop 'registratie'** voorgesteld. Dit om vinders ervan bewust te maken dat het delen van informatie over de vondsten belangrijk is zonder dat zij de vondsten verliezen. PAN is tijdens het archeologieweekend in 2026 aanwezig voor het **versterken van publiekswerking en informatievoorziening** rond dit topic.

ROBERT VAN DIERENDONK EN SUZANNE VENHORST AAN DE SLAG

TOEGANKELIJKHEID

Volgens de Museumnorm 2025 kan een museum zijn collectie op twee manieren toegankelijk maken: digitaal/informatief (voor onderzoek en herkomst) en fysiek/sociaal (voor een inclusieve publieksbeleving). Musea moeten beschikken over een informatieplan dat aansluit op de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed. Dit betekent dat de presentatie van de collectie niet stopt bij de fysieke vitrines in het museum

DIGITALE TOEGANKELIJKHEID

Na het afronden van de collectieregistratie is de volledige Romeinse collectie in minimale basisregistratie digitaal toegankelijk gemaakt voor een breed publiek via het provinciale platform Collectie Zeeland. Waarmee de collectie ook digitaal vindbaar en bruikbaar is voor (inter)nationaal wetenschappelijk onderzoek.

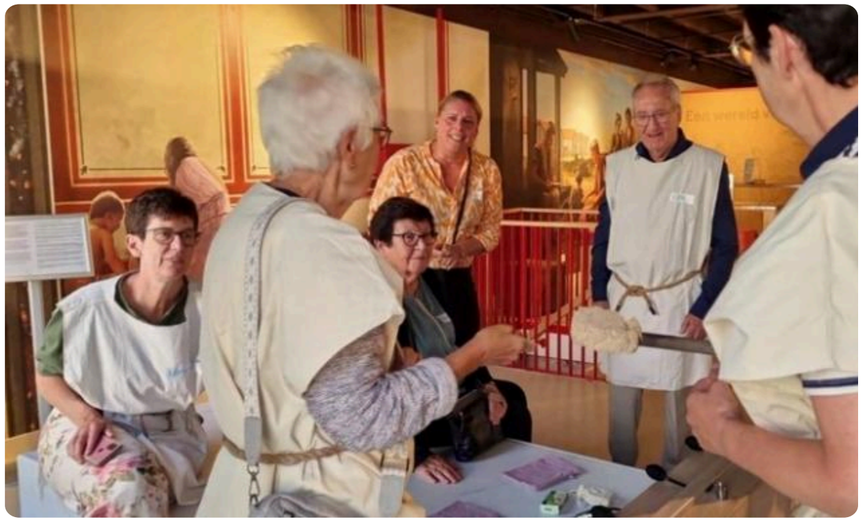
LINKED OPEN DATA

Om aan te sluiten bij landelijke standaarden voor collectieregistratie is er gebruik gemaakt van het landelijke termennetwerk voor archeologische collecties en de thesauri van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Op deze manier worden collecties aan elkaar gekoppeld en uitwisselbaar voor een breed publiek.

FYSIEKE EN SOCIALE TOEGANKELIJKHEID

De collectie moet voor alle doelgroepen fysiek en sociaal toegankelijk zijn. Vrijwilligers ontwikkelden nieuwe programma's voor het onderwijs en voor maatschappelijke partners, waarvoor authentiek materiaal gebruikt werd alsook replica's. Voorbeelden hiervan zijn de nieuwe workshop 'Tijdbalk' of de 'Verheugenisrondleiding' waar de collectie op een vernieuwende manier wordt ingezet voor **doelgroepverbreding** en het betrekken van **minderheidsdoelgroepen**.

BOVEN COLLECTIE ZEELAND, ONDER VERHEUGENISRONDLEIDING

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN AARDENBURG

Een bestuur met een missie

Een van de kerndoelen van het bestuur van stichting Cultuurforum Aardenburg is het creëren van draagvlak voor archeologisch onderzoek. Dat doen zij door het stimuleren en faciliteren van onder-zoek met publiek.

Daarnaast ziet het bestuur van de stichting erop toe dat wet- en regelgeving rond graafwerkzaamheden in Aardenburg worden na-geleefd. Indien regels door derden niet worden gerespecteerd, worden officiële instanties daarvan op de hoogte gebracht.

Nieuwe vondsten en stimuleren van onderzoek

In 2025 vond er archeologisch onderzoek plaats in het het Burgemeester Van Dongen Sportpark. In de eerste tientallen meters werden reeds enkele funderingen van bakstenen gebouwen uit de 16e of 17e eeuw aangetroffen. Vermoedelijk de resten van een middeleeuwse leprozerie. De werkzaamheden werden eind 2025 verdergezet. De resultaten zijn nog niet gedeeld.

Het Romeinse erfgoed van Aardenburg ligt voor het grootste deel nog in situ (onder de grond). Er wordt naar mogelijkheden gezocht om **nieuw archeologisch onderzoek** (met publiek) mogelijk te maken.

DE ARCHEOLOGEN DANTE DE RUIJSSCHER EN JUANITA KIBURG AAN HET WERK, BEIDE VRIJWILLIGERS BIJ HET MUSEUM

EEN MUSEUM IS MEER DAN BEZOEKERSAANTALLEN

Het museum is zowel trekker voor een aantal kleinschalige interne activiteiten, zoals lezingen, boekpresentaties en koffieconcerten, als grootschalige evenementen in de onmiddellijke omgeving van het museum. Met als absoluut hoogtepunt themadagen en -weekenden. Voor het ontwikkelen van interessante activiteiten voor een brede doelgroep wordt (een grensoverschrijdende) samenwerking met verschillende specialisten en maatschappelijke organisaties gezocht. Een groot deel van de activiteiten wordt gratis aangeboden om ook toegankelijk te zijn voor mensen met een kleine bestedingsruimte, want erfgoed is van en voor iedereen.

ACCENTEN VERLEGGEN EN RELATIES OPBOUWEN MET DE OMGEVING - MUSEUMNORM 2025

In de nieuwe museumnorm 2025 wordt de maatschappelijke rol van het museum sterk benadrukt. Publiekswerking gaat niet langer alleen over bezoekersaantallen, maar over interactie, educatie, inclusie en actieve participatie van de samenleving. De norm stelt dat een museum een actieve relatie moet onderhouden met zijn publiek en de maatschappij. Dit is onderverdeeld in een aantal harde criteria: educatie- en interactiebeleid, publieksbegeleiding, diversiteit en Inclusie en maatschappelijke samenwerking (participatie). De auditoren van het Museumregister toetsen of **de visie uit het beleidsplan echt leeft op de werkvloer** door te spreken met de educatieve medewerkers, rondleiders of publieksbegeleiders.

'Kwaliteit direct gekoppeld aan maatschappelijke relevantie'

Museum CULTUURFORUM AARDENBURG

CULTUUR FORUM AARDENBURG

3. PUBLIEKSWERKING

INTERACTIE, EDUCATIE, INCLUSIE EN ACTIEVE PARTICIPATIE VAN DE SAMENLEVING

PUBLIEKSACTIVITEITEN

Binnen de **pijler publiek** van de **Museumnorm 2025** worden publieksactiviteiten niet langer gezien als vrijblijvende extraatjes. Ze vormen de **concrete vertaling van de maatschappelijke missie** van het museum naar de samenleving. De norm eist dat publieksactiviteiten (zoals lezingen, workshops, rondleidingen en events) doelgericht, methodisch onderbouwd en voor iedereen toegankelijk zijn.

WISSELTENTOONSTELLINGEN 2025

1. Maurits van Nassau, 400 jaar - Samen met museum het Bolwerk in IJzendijke
2. Ontmoetingen in olieverf - Willy de Vriend
3. Het Laatste Blaadje - Gabrielle Kliem
4. Het Hoogste Woord op het Lage Land. Bijzonder gewoon, maar ó zo markant. - Cultuurforum

ACTIVITEITEN 2025

- Nationale Archeologiedagen - Romeinse vechtsport voor kinderen
- 80-jaar vrijheid - Fietsen langs de Staats-Spaanse Linies, Gidsengilde Aardenburg
- ArcheoHotspot, ballaststenen en Zwinstrandarcheologie
- Uit in de Zwinstreek - Carrouselprogramma ‘ontdek de Romeinen in Zeeland'.
- Open Monumentendag - gratis rondleidingen en stadswandelingen
- Maandag determinatie dag - Oud provinciaal archeoloog Robert van Dierendonck
- Workshop Tataki-Zomé - Textielkunstenares Gabrielle Kliem
- Cursus kernkwaliteiten - Ria In de Weij, museum Veere
- Registratiedagen - Portible Antiquities of the Netherlands
- Lezing door conservator Dante de Ruijssher in het RAM in Oudenburg (B)
- Vereniging Musea West Zeeuws-Vlaanderen - lokale markten
- Kinderactiviteiten in schoolvakanties

CULTUUR FORUM AARDENBURG

WISSELEXPOSITIES, REIZENDE TENOONSTELLINGEN EN POP-UP EXPOSITIES

MAURITS VAN NASSAU, 400 JAAR - 29 APRIL TOT 31 AUGUSTUS

Wisseltentoonstellingen zijn van cruciaal belang om nieuwe museumbezoekers aan te trekken, herhalingsbezoek te stimuleren en om samenwerkingsverbanden op te zetten binnen en buiten de culturele sector. Daarom brengt het museum tenminste één tijdelijke tentoonstelling per jaar gerelateerd aan de vaste collectie. In het najaar en de winter-periode zal een tijdelijke tentoonstelling met een lokaal (historisch) thema worden gebracht dat zich richt op lokale/regionale bezoekers.

DE TENTOONSTELLING

Op 23 april 2025 was het 400 jaar geleden dat Prins Maurits overleed. Voor museum het Bolwerk in IJzendijke reden om deze datum groots te herdenken. Zij pakten uit met een tentoonstelling op meerdere locaties in Zeeuws-Vlaanderen. Museum Cultuurforum was één van de zes musea waar een onderdeel van de tentoonstelling te zien was. Hier werd het verhaal verteld over de verovering van West Zeeuws-Vlaanderen in 1604 door de troepen van Maurits.

BEZOEKERSAANTALLEN EN VERKOOP

30 personen reisden af naar Aardenburg om de tentoonstelling te bezoeken, waarvan 4 met een gezinskaart. De gezinskaart werd ontwikkeld om bezoeken aan alle locaties te stimuleren. Er werd één gezinskaart op locatie verkocht. Daarmee worden de inzichten uit 2024 versterkt dat activiteiten en tentoonstelling afwijkend van het archeologisch en Romeins thema voor museum Cultuurforum niet leiden tot doelgroepverbreding. De verkoop van producten aanvullend op de tentoonstelling ondersteunen dit beeld. 13 Mauritsbieren en 8 tentoonstellingensgidsen 'Schaakmat' werden verkocht.

ONTMOETINGEN IN OLIEVERF - WILLY DE VRIEND - LOOPTIJD OKTOBER 2025

In deze bijzondere tentoonstelling stonden de portretten van Willy de Vriend uit Aardenburg centraal. Geboren op 12 augustus 1939, toonde hij al op jonge leeftijd talent voor tekenen. Zijn artistieke reis begon aan de Kunstacademie in Maldegem, waar hij in 1965 afstudeerde.

Willy's vroege werk kenmerkt zich door indrukwekkende decorstukken: van een etalage van de plaatselijke slijterij tot soms metershoge stadsdecors voor openluchtspelen, musicals en kerstvieringen.

Na een aantal jaren hoger kunstonderwijs (1972-1974) legde hij zich toe op het schilderen van portretten. Hierbij wist hij het karakter van zijn modellen te vangen met een intens realistische blik. Zijn inspiratie haalde hij uit het werk van de Nederlandse kunstschilder Carel Willink.

Hoewel Willy de afgelopen jaren niet meer schildert, blijft zijn oeuvre springlevend. Deze tentoonstelling bood een bijzondere kans om zijn werk opnieuw te beleven. Met een scherp oog voor detail en emotie brengt hij zijn modellen tot leven op het doek.

BEZOEKERSAANTALLEN OKTOBER 2025

De tentoonstelling was **gratis toegankelijk.** De schilderijen zijn in de loop van de jaren op meerdere plekken geëxposeerd in Aardenburg en omgeving, waardoor de toeloop minder was dan verwacht.

HET LAATSTE BLAADJE - GABRIELLE KLIEM - LOOPTIJD NOVEMBER 2025

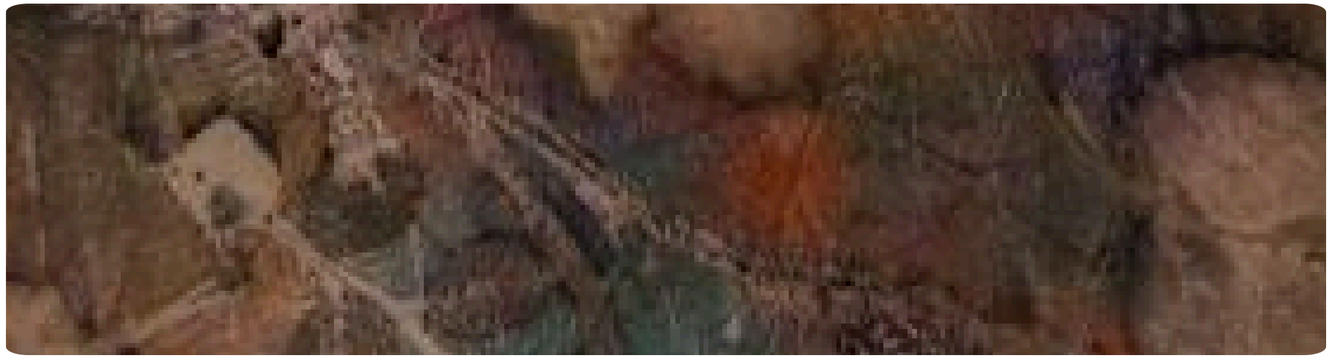
Inmiddels is Gabrielle tachtig jaar oud en houdt de vraag hoe het einde van haar leven eruit zal zien haar sterk bezig. Het besef dat ze daarnaartoe groeit, heeft haar bewogen om nieuwe werken te maken met de techniek 'ecoprinting'. Ecoprinting draait om een samenwerking met de natuur en met de getijden. Het benadrukt een verbondenheid met alles om ons heen en het besef dat alles vergankelijk is.

WORKSHOP ECOPRINTEN

Aanvullend op de wisselexpositie werden er contactmomenten en een workshop ecoprinting door de exposant georganiseerd. De workshop werd door vrijwilligers en geïnteresseerden bijgewoond, en vond twee keer plaats.

BEZOEKERSAANTALLEN

De tentoonstelling was **gratis toegankelijk**. Het werk van Gabrielle is in de loop van de jaren op meerdere plekken geëxposeerd in de omgeving van Aardenburg. Ondanks het nieuwe thema heeft de tentoonstelling voor minder toeloop gezorgd dan verwacht.

HET HOGE WOORD OP HET LAGE LAND, BIJZONDER GEWOON MAAR Ó ZO MARKANT
LOOPTIJD 20 DECEMBER 2025 TOT 2 FEBRUARI 2026

Rob Rijckaert, amateurarcheoloog en metaaldetectorist, was een bijzonder markante persoonlijkheid en algemeen bekend in Aardenburg. Na zijn overlijden werd door de executeur contact opgenomen met het museum vanwege de grote collectie bodemvondsten die Rob in zijn leven had verzameld.

ARCHEOLOGIE GEDRAGEN DOOR INWONERS

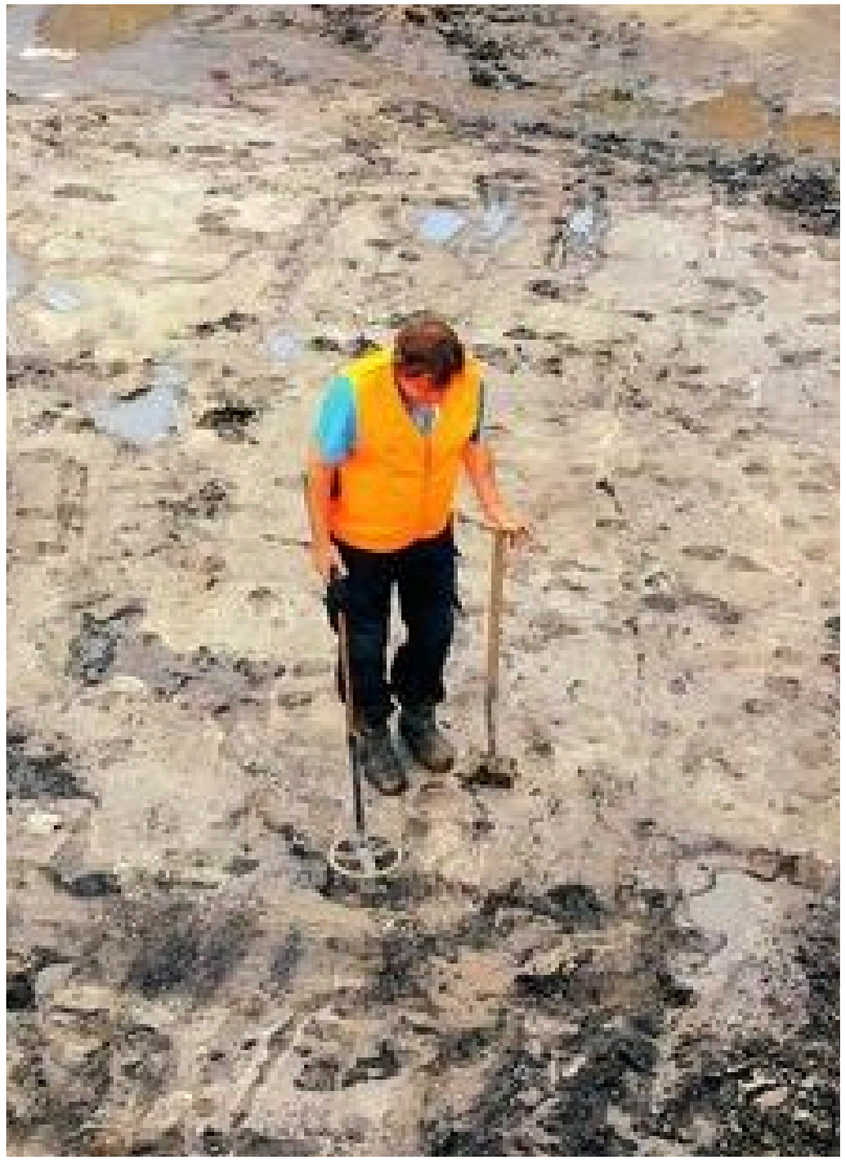
Vanuit de gemeenschap in Aardenburg werden vragen neergelegd over de nalatenschap van de collectie. Wat ging er met de collectie gebeuren? Wordt deze publiekelijk toegankelijk gemaakt? Waren vragen die door inwoners werden gesteld. **De collectie werd overgedragen** aan neef Paul Blomme, die verantwoordelijk werd voor behoud, registratie en conservatie van de collectie. Er werd vastgesteld dat na inventarisatie een deel van de collectie in bruikleen gegeven zou kunnen worden aan het museum in Aardenburg. Dit is een openstaand punt, omdat veel van de collectie middeleeuws blijkt en er momenteel nog geen middeleeuwse afdeling in het museum is gerealiseerd.

WERKGROEP

Het idee ontstond om met de collectie en over de persoon een wisseltentoonstelling in te richten. Een werkgroep werd gevormd bestaande uit Paul Blomme (gast curator collectie), Peter de Vrieze (gast curator persoon), Robert van Dierendonck (collectieregistratie), André Bauwens (historie en teksten), Wim Westphaal (inrichting), Anita Buijze (marketing), Jan Ruesen (hand en spandiensten) en Jill Schelleman (coördinatie, tekst en bruiklenen).

SAMENWERKEN

Deze tentoonstelling werd ingericht in samenwerking met familieleden, inwoners uit Aardenburg, museum het Warenhuis in Axel, museum Hulst 's Landshuis, het Zeeuws-Archeologisch Depot en vrijwilligers van museum Cultuurforum. Een tentoonstelling van de inwoners en voor inwoners van Aardenburg.

MEDIA AANDACHT

De bijzondere tentoonstelling trok volop aandacht van de lokale en provinciale media. Gastcuratoren Pieter de Vrieze en Paul Blomme stonden de media te woord en openden de expositie namens museum Cultuurforum. Een overzicht van de promotiepartners:

Tv en radio: Omroep Zeeland, Omroep ZVL, Goedemorgen Zeeland met Elsa van Hermon
Digitaal (websites en sociale media): Omroep Zeeland, PZC, BN de Stem, AD, Zeeuws Vlaamsch Advertentieblad, Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen, SamenSluis, Museumtijdschrift, Uit in Zeeland, Nextdoor en Zeeuwse Cultuuragenda.
Drukwerk (artikelen en publicaties): PZC, BN de Stem, AD, Zeeuws Vlaamsch Advertentieblad, Magazine Zwincollege, Rondje West, Tijd | Schrift Heemkundige Kring West Zeeuws-Vlaanderen en Museumtijdschrift.

BEZOEKERSAANTALLEN

De tentoonstelling **was gratis toegankelijk**, werd goed bezocht en zorgde voor herhaal bezoeken. In totaal kwamen er 250 tot 300 personen specifiek voor deze tentoonstelling.

OMROEP ZEELAND MET PETER DE VRIEZE (BOVEN) EN PAUL BLOMME (ONDER)

EEN BLIK OP DE TOEKOMST

Tijdens het verslagjaar zijn de schouders gezet onder een bijzondere internationale tentoonstelling voor 2026: '*Ludi Romani. (G)een kinderspel. Spel en spelen in de oudheid*'. Curator Jo Vansteenkiste en het Romeins Archeologisch Museum (Oudenburg) trokken dit initiatief, waarbij ook het Nationaal Tabaksmuseum (Wervik) als partner aansloot.

EEN VERBINDENDE EN GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING MET VLAANDEREN

Vanaf 1 augustus tot en met 27 september 2026 kan de bijzondere en familievriendelijke tentoonstelling 'Ludi Romani. (G)een kinderspel. Spel en spelen in de Oudheid' bezocht worden. Deze unieke expositie over Romeinse vrijetijdsbesteding brengt voor het eerst veel topstukken uit Nederland, België, Luxemburg en Frankrijk samen. Een absolute publiekstrekker en kers op de taart is het mysterieuze bordspel uit het Romeins Museum Heerlen. Dit spel kwam vorig jaar wereldwijd in het nieuws omdat de spelregels met behulp van AI werden ontrafeld.

Werkgroepleden: André Bauwens, Ingrid Claeijs, Wim Westphaal, Antia Buijze, Jan Ruesen, Steve Martin en Jill Schelleman.

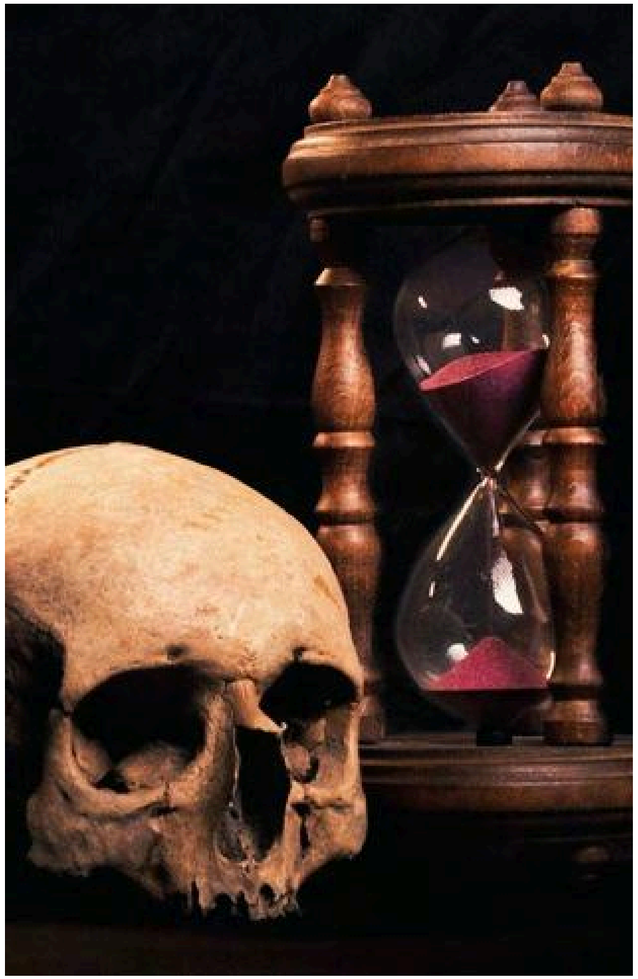

Museum CULTUURFORUM AARDENBURG

WERELDBEROEMDE BORDSPEL UIT HEERLEN >

Planning tentoonstellingen 2026 - 2027

Op de planning voor 2025 stond een tentoonstelling over De Romeinen in de Zwinstreek. Wegens voldoende programmering is deze tentoonstelling, die in bruikleen beschikbaar werd gesteld door Raakvlak Brugge, verplaatst naar 2027.

Nieuwe tentoonstellingen in 2026

In de plaats daarvan werd er in dit verslagjaar gewerkt aan een **extra thematentoonstelling van Willy de Vriend** (februari 2026) en werd museum Cultuurforum geselecteerd als gastlocatie voor de **reizende pop-up expositie *'De Laatste Romeinen'*** van Vince van Thienen (april-mei 2026). Vrijwilliger Piet Crauwels startte werkzaamheden rond zijn **tentoonstelling boekbindkunst**, die eind 2026 opent.

Planning tentoonstellingen 2027

- De Romeinen in de Zwinstreek - ism Raakvlak Brugge
- De Vergeten Ridder uit Heile - ism Xander Bruins
- Zwinstrandarcheologie - ism Raakvlak Brugge
- Bodemvondsten uit Zeeuws-Vlaanderen - ism werkgroep archeologie Sluis en Hulst

LINKS DE LAATSTE ROMEINEN, RECHTS DE SCHEDEL VAN DE RIDDER BOUD

CULTUUR FORUM AARDENBURG

3. PUBLIEKSWERKING

ACTIVITEITEN EN ARRANGEMENTEN

RECENSIE VAN EEN BEZOEKER EN ROMEINSE VECHTSPORT

KINDERACTIVITEITEN

In 2025 werden er **vier workshops voor kinderen** (tussen de 5 en 14 jaar) georganiseerd door museumdocenten Anne, Marieke en Adie, twee meer als in 2024.

- Paarden in de Romeinse tijd - tekenen en schilderen
- Paarden in de Romeinse tijd - sokpaarden knutselen
- Rollebollen met de Romeinen - schrijven
- Romeinse vechtsport (Nationale Archeologiedagen, gratis)

De workshops werden steeds in Romeins thema verzorgd. Nieuw dit jaar was de sportieve activiteit en samenwerking met lokaal ondernemer Luc Verheije. Daarnaast kregen de deelnemers dit jaar een aandenken aan de activiteit mee naar huis in vorm van een foto of een boek.

Bezoekersaantallen - 58 personen

De **workshops waren steeds volzet** en 58 kinderen hebben deelgenomen (2024: 35 deelnemers in totaal). Er namen 24 kinderen deel aan de gratis activiteiten (2024: 20 deelnemers) en 34 kinderen namen deel aan betaalde activiteiten (2024: 15 deelnemers). De deelnemers waren afkomstig uit heel Zeeuws-Vlaanderen.

Marketing

De **stijging van het aantal deelnemers** ten opzichte van 2024 is de verdienste van de werkgroep marketing en communicatie. Zij hebben een nieuwe promotiestrategie ontwikkeld voor het bereiken, verbreden en het aantrekken van de doelgroep. Daarnaast blijkt variatie in de activiteiten van groot belang voor herhaalbezoekers.

ACTIVITEITEN VOOR VOLWASSENEN

Van natuursteenonderzoek naar fietstochten over de Staats-Spaanse linies. **In samenwerking met lokale onder-nemers, specialisten, organisaties en overheden** organiseerden de vrijwilligers diverse activiteiten in 2025:

- 80 jaar bevrijding -fietstocht langs de Staats-Spaanse linies (7)
- Open Monumentendag - gratis stadswandelingen en museumrondleidingen (95)
- Uit in de Zwinstreek - carrouselprogramma (themawandeling, proeverij en museumrondleiding, 16)
- ArcheoHotspot Aardenburg - Project ballaststenen (meewerk- en kijkdagen, 85)
- ArcheoHotspot Aardenburg - Zwinstrandarcheologie (pathfindersday, 15)
- ArcheoHotspot Aardenburg - Determinatiedagen ism met Portibile Antiquities of the Netherlands (15)
- Cursus kernkwaliteiten voor vrijwilligers en publiek - Ria In de Weij (12)
- Lezing in RAM Oudenburg door conservator Dante de Ruijsscher - Ontstaan van Middeleeuws Aardenburg (55)
- Presentatie onderzoeksresultaten St. Baafs en workshop natuursteenonderzoek ism Universiteit Gent (30)
- Lezingen (2) ism Heemkundige Kring West Zeeuws-Vlaanderen - in MFR van het museum (65)

Bezoekersaantallen

In het verslagjaar wist het Cultuurforum voor het eerst bezoekers aan te trekken voor het programma Uit in de Zwinstreek. Voorgaande jaren (2023, 2024) waren er geen deelnemers. Wederom een verdienste van de marketing en communicatie werkgroep en de Toeristische Dienst Knokke-Heist voor het maken van professioneel beeldmateriaal. De bezoekers aan de ArcheoHotspot, de lezingen en Zwinstrandarcheologie (135) zijn niet meegerekend in de officiële bezoekersaantallen die aan het CBS en Erfgoed Zeeland zijn doorgegeven.

GROEPSARRANGEMENTEN

Een onderdeel van het **cultureel ondernemerschap** is het op creatieve en unieke wijze aantrekken van nieuwe doelgroepen en bezoekers. Doelgroepverbreding vergt onderzoek. Met deze inzichten worden nieuwe programma's ontwikkeld die passen bij de wensen van de doelgroep. Daarnaast is het belangrijk om vrijwilligers actief te betrekken bij het ontwikkelen van nieuwe programma's. Zij zijn immers degene die de praktische uitvoering dragen en het ontvangen van bezoekers mogelijk maken.

VOORTBORDUREN OP ONTWIKKELINGEN UIT 2024

Het groepsaanbod uit 2024 kreeg dit verslagjaar een succesvol vervolg met museumtours, stads- en themawandelingen, en rondleidingen door de Sint-Baafskerk. Dankzij samenwerkingen met lokale ondernemers konden groepen hun bezoek uitbreiden met arrangementen van koffie tot lunch. De Romeinse lunch in het museum werd driemaal geboekt, maar bleek voor de vrijwilligers te arbeidsintensief. Deze is inmiddels vervangen door een laagdrempeliger initiatief: de Romeinse proeverij met authentieke hapjes.

VERNIEUWD AANBOD

In dit verslagjaar werd een **nieuw carrouselprogramma** uitgewerkt rond het thema Romeinen en archeologie in Zeeland, bestaande uit de themawandeling '*Romeinen in Aardenburg*', proeverij authentieke Romeinse hapjes en afsluitend een interactieve museumrondleiding. Dit programma wordt ingezet als publieksactiviteit, voor groepsbezoeken en is geschikt voor kinderen.

< CARROUSELPROGRAMMA 'ROMEINEN IN ZEELAND'

CULTUUR FORUM AARDENBURG

GIDSENGILDE AARDENBURG

3. PUBLIEKSWERKING

GIDSENGILDE AARDENBURG

WANDELEN, RONDLEIDEN EN PROGRAMMA'S

Nieuwe stadsgidsen

In 2025 namen twee stadsgidsen afscheid en werden twee inwoners van Aardenburg bereid gevonden om het stokje over te nemen. De nieuwe gidsen namen ook meteen deel aan de educatiewerkgroep, actief aan de balie van het museum en actief betrokken bij ArcheoHotspot Aardenburg.

Stads- en themawandelingen

Er werd een nieuwe themawandeling aan het aanbod toegevoegd; de Romeinen in Aardenburg. De focus van de wandeling ligt op het verhaal rond de Romeinse nederzetting en loopt langs de sites waar in de vorige eeuw opgravingswerkzaamheden hebben plaatsgevonden. Leuk als aanvulling op een museumbezoek.

Programmaverbreding, maatschappelijke relevantie en - impact

De stichting streeft naar een inclusieve publiekswerking om het museum toegankelijk te maken voor een zo breed mogelijk publiek. In samenwerking met JOTA Oostburg en Alzheimer Nederland ontwikkelden onze vrijwilligers een speciaal programma voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Het initiatief hiervoor kwam rechtstreeks uit de regio: Karien de Vrieze zocht namens het Alzheimercafé van JOTA een partner en benaderde museum Cultuurforum. Omdat er in Zeeuws-Vlaanderen en de aangrenzende Vlaamse regio nog geen soortgelijk aanbod bestond, bleek dit een unieke en waardevolle kans. Na het Zeeuws Museum is museum Cultuurforum nu het tweede museum in Zeeland met een specifiek programma voor deze doelgroep.

ONVERGETELIJK MUSEUM EN DE VERHEUGENISRONDLEIDING

Werken met speciale doelgroepen vraagt om inzicht en maatwerk. Karien de Vrieze verzorgde namens Alzheimer Nederland een training '***dementievriendelijk werken***'. Aan deze training namen 12 vrijwilligers, gidsen, bestuursleden en directie deel. Dementievriendelijk werken begint namelijk bij de ontvangst en stopt niet bij de gids. Deze trainingen worden jaarlijks herhaald (**een voorwaarde** om het label 'dementievriendelijk' te mogen voeren), als opfriscursus voor de zittende vrijwilligers en als training voor nieuwe vrijwilligers.

De bezoeker bepaalt

De training gaf voldoende handvatten om verder te kijken naar de praktijk. Wat kan er op de werkvloer en hoe pakken we dat aan? Er werden spullen verzameld die als herkenningspunt dienden voor de mensen die lijden aan dementie. Een hulpmiddel voor gespreksstof. Dit programma gaat namelijk veel meer om gesprek en samen zijn dan om het traditionele zenden van informatie. De deelnemer bepaalt, de collectie en de voorwerpen zijn triggers voor sociale interactie tussen de gids en de deelnemers. Het maximaal aantal deelnemers per groep werd vastgesteld op 6 personen per gids (3 mantelzorgers en 3 partners) en maximaal 3 groepen per programma. De prijs werd vastgesteld op €60,00 per groep, ongeacht het aantal deelnemers.

Pilots

Op 28 augustus 2025 vond een pilot met het Alzheimercafé plaats. Verzorgingstehuis Coensdike uit Aardenburg nam ook deel met enkele cliënten van de psychogeriatrische afdelingen. Het programma was volzet met drie groepen van 6 personen.

Kosten en middelen

De kosten voor het ontwikkelen van dit programma zijn vanuit de exploitatie beschikbaar gesteld.

DOORONTWIKKELING VERHEUGENISRONDLEIDING

De eerste pilot richtte zicht met name op mensen die lijden aan dementie en nog thuiswonend zijn. Deze ervaring was aanleiding voor een pilot met een andere subdoelgroep; uitwonende mensen die lijden aan dementie. Er is contact met woonzorgcentrum Bachten Dieke uit Terneuzen. Samen wordt het programma passend gemaakt en een pilotdatum in 2026 afgesproken.

2026: eenzaamheidsbestrijding onder ouderen

Tijdens gesprekken met verschillende organisaties werd duidelijk dat dit programma breder ingezet kan worden. Ook leert de ervaring dat er kansen liggen voor musea op het gebied van eenzaamheidsbestrijding onder ouderen. De Verheugenisrondleiding zal ook voor deze doelgroep dienen als inspiratie en worden aangepast.

2026: doelgroepverbreding en bereiken van de doelgroep. Samen voor één doel

Voor alle drie de partijen was de eerste pilot een succes en wordt er samen gewerkt aan doelgroepverbreding en het bereiken van de doelgroep middels promotie. St. Cultuurforum Aardenburg mag rekenen op de hulp van St. ZorgSaam. Zij plaatsten een artikel in de huiskrant, waardoor er snel reactie kwam van verschillende woon-zorglocaties en dagbestedingen uit de buurt van Aardenburg.

'Het grootste compliment was van een bewoner, zij gaf aan eindelijk weer het gevoel te hebben om mee te tellen, en serieus genomen te worden.' ~ Ramona, Bachten Dieke Terneuzen

BEZOEKERSAANTALLEN

	2025	2024	2023	2022
Stadswandelingen zaterdag	12	28	54	110
Stadswandeling groep regulier tarief	67	256	97	-
Stadswandelingen < 12 jaar	37	1	1	-
Stadswandeling groepstarief	229	110	0	-
Verheugenisrondleiding	18	-	-	-
80 jaar bevrijding	7	20	-	-
Uit in de Zwinstreek	14	525	0	-
Open Monumentendag	9	10	40	-
Educatie	113	160	-	-
Totaal	**493**	**972**	**203**	**110**

In 2025 daalde het aantal deelnemers aan publieksactiviteiten van het Gidsengilde met 51 procent ten opzichte van het voorgaande jaar; een trend die ook zichtbaar is bij de zaterdagwandelingen. Dit heeft deels te maken met het gebrek aan een marketing- en communicatievrijwilliger. Daarnaast is de binding met Vlaamse netwerkorganisaties (zoals Cultuursmakers, Davidsfonds, NEOS en OKRA) verzwakt, omdat de gidsen van het eerste uur vanwege hun leeftijd minder actief zijn en opvolging door nieuwe leden nog uitblijft. Tot slot drukt het aftreden van voorzitter Ewald de Backere van het Gidsengilde op de cijfers. Als aanjager van vernieuwing wist hij in 2024 grote publiekstrekkers te realiseren, zoals de tentoonstelling 'WOII in kleur' en de herdenkingsactiviteiten rondom 80 jaar bevrijding.

PUBLIEKSACTIVITEITEN 2026

ARCHEOLOGIEWEEKEND WORDT ROMEINS FESTIVAL IN 2026

Onze Romeinse voorouders hielden van spel, competitie en spektakel, en dat is precies wat het Cultuurforum en partners op 8 en 9 augustus 2026 naar Aardenburg brengen! Op deze twee dagen vindt het **tweejaarlijkse archeologieweekend** in de vorm van een Romeins festival plaats. Met deze editie bouwen we voort op de archeologiedag van 2024 met het thema '*Van scherf tot schat*'. Een evenement dat het Cultuurforum met tal van maatschappelijke partners uit binnen- en buitenland organiseert. Dit jaar zelfs een heel weekend vanwege het bijzondere thema. De aanleiding voor het Romeins festival is de opening van de unieke reizende tentoonstelling *'Ludi Romani. (G)een kinderspel. Spel en spelen in de Oudheid*'. Publiek kan deelnemen aan tal van **workshops, demonstraties, interactieve spellen, lezingen** door gerenommeerde specialisten uit binnen- en buitenland, **re-enactment**, een **escapegame**, **historische markt**, **Romeinse maaltijden**, een **Romeinse kermis** en van **Romeins theater en muziek.** Met dit evenement willen we bezoekers laten reflecteren op hun eigen (vaak digitale) vrijetijdsbesteding. Een manier om maatschappelijk relevante thema's te verbinden aan het verleden én aan de toekomst, want vrijetijdsbesteding en spelen zijn van alle tijden.

Een Romeins Festival op alle deelnemende locaties (Oudenburg, Aardenburg, Wervik) was **een voorwaarde van de de Vlaamse overheid** voor het toekennen van subsidie voor het ontwikkelen van de rondreizende tentoonstelling *Ludi Romani. (G)een kinderspel. Spel en spelen in de Oudheid*.

Museum Cultuurforum als knooppunt in een internationaal netwerk van Gallo-Romeinse archeologie

CULTUUR FORUM AARDENBURG

3. PUBLIEKSWERKING

EDUCATIE EN INTERACTIEBELEID

EDUCATIE EN MUSEUMNORM 2025

De Museumnorm 2025 verplicht musea tot een formeel vastgelegd educatie- en interactiebeleid waarin helder is onderbouwd hoe het publiek wordt ondersteund bij het interpreteren van de collectie. Er moet daarbij ruimte zijn voor dialoog en verschillende perspectieven. De herijkte norm 2025 legt extra nadruk op inclusie, diversiteit, publieksbegeleiding, de koppeling tussen doelen en middelen en op cyclisch kwaliteitsbeheer. Dat wil zeggen dat museumlessen periodiek moeten worden geëvalueerd met het onderwijsveld. Op basis van die feedback, veranderende maatschappelijke dynamieken en nieuwe inzichten in de didactiek (zoals de herziene SLO-kerndoelen) moet het museum aantoonbaar lessen doorontwikkelen, moderniseren en innoveren (sociale en methodische innovatie). Ook wordt er van musea verwacht dat zij innoveren in *hoe* kennis wordt overgedragen. Tenslotte eist de Museumnorm 2025 dat het museum investeert in de structurele professionalisering van medewerkers.

EDUCATIE EN INTERACTIEBELEID MUSEUM CULTUURFORUM

In het verslagjaar is het aanbod museumlessen en -workshops voor het basis-, middelbaar en het speciaal onderwijs uitgebreid. Bovendien zijn er projecten gestart om ook leerlingen buiten het reguliere onderwijssysteem te betrekken bij ons erfgoed. Daarnaast is het huidige aanbod tegen het licht gehouden. In samenwerking met verschillende Vlaamse en Nederlandse onderwijsaanbieders is het huidige aanbod geëvalueerd en naar nieuwe inzichten aangepast. Zo blijft het educatie aanbod van museum Cultuurforum actueel, eigentijds en maatschappelijk relevant.

BASISONDERWIJS

Op vraag van leerkrachten van de Sint Anthoniusschool uit Axel is een programma voor **groep 1 en 2** van de onderbouw van het basisonderwijs (doelgroep kleuters) ontwikkeld. Het programma bestaat uit een introductie rond verzamelen (wat is een museum) en archeologie (wat doet een archeoloog). Vervolgens gaan kleine groepjes met een **creatieve workshop** aan de slag (Romeinse paarden of Romeins theater en spelen), terwijl de andere groep een **interactieve rondleiding** krijgt door het museum. De gids maakt de leerlingen vertrouwd met archeologische voorwerpen door vergelijkbare maar voor de leerlingen herkenbare voorwerpen uit het nu te presenteren. Ook mogen ze zelf aan de slag door zintuigen te gebruiken: ze kijken, horen, ruiken, proeven en voelen. Zo gaat geschiedenis en archeologie leven voor de leerlingen. Er is rekening gehouden met de korte spanningsboog van de leerlingen.

Doel behaald!

Museum Cultuurforum streeft ernaar om iedere klas van het reguliere basisonderwijs te bedienen met een educatief programma dat past bij de lesplannen van de school en bij de leefwereld van de leerlingen. In dit verslagjaar is bovenstaand doel behaald en zijn er stappen gezet richting **doelgroepverbreding en inclusiviteit**. Er wordt door de werkgroep bekeken voor welke doelgroepen er nog meer programma's opgesteld kunnen worden om de **maatschappelijke impact** van onze lesprogramma's te vergroten.

Hier ontdek je meer over onze erfgoedlessen: www.cultuurforumaardenburg.nl

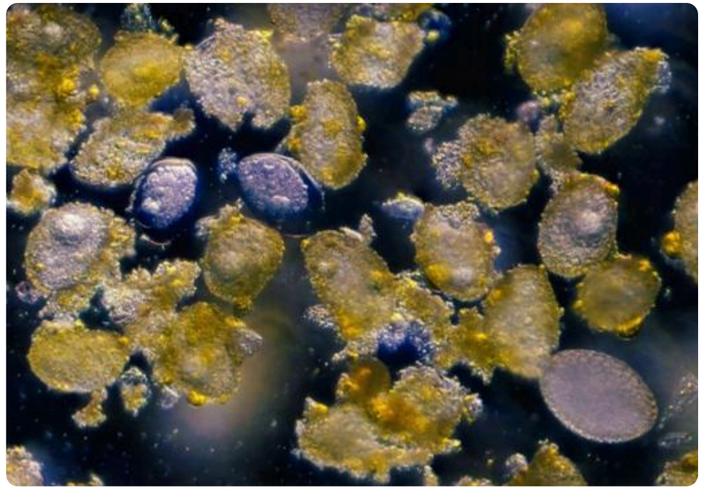
MIDDELBAARONDERWIJS

In 2024 ontwikkelde de educatiewerkgroep **vier nieuwe workshops** voor de onderbouw van het middelbaaronderwijs (met Latijn): de *Bello Gallico, Tableau Vivant*, de *Tijdbalk* en de *Historische Speurtocht* door de stad. **Pilots** vonden plaats ism de vrijwilligers, het Onze Lieve Vrouwecollege uit Oostende (B) en het Sint-Laurens secundair onderwijs Zelzate-Wachtebeke (B). De inzichten van de try-outs werden in 2025 verwerkt en **opnieuw getest door dezelfde scholen.** Deze workshops blijken een groot succes en worden in 2026 breder toegankelijk gemaakt voor leerlingen van de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het middelbaar onderwijs.

2025 -2028: lesplannen in ontwikkeling

Museum Cultuurforum vertaalt de nieuwste wetenschappelijke inzichten uit het archeologisch werkveld door in haar publiekswerking haar educatieve programmering steeds aan te passen. In dit verslagjaar zijn er door de educatiewerkgroep verschillende stappen gezet richting het ontwikkelen van nieuwe workshops voor de bovenbouw van het middelbaar onderwijs. Een voorbeeld is de **workshop archeobotanie**. Archeobotanie gaat over het met een microscoop bekijken van eeuwenoude bodemmonsters. Resten van zaden, pollen, planten en dieren uit oude aardlagen vertellen ons iets over de landschappelijke ontwikkeling en bewoningsgeschiedenis van de streek. Het betreft een nieuw discipline binnen de archeologie dat raakvlakken kent met meerdere vakken uit het middelbaar onderwijs o.a. aardrijkskunde, biologie, geschiedenis en wetenschap. Deze raakvlakken gecombineerd met de nieuwste onderzoektechnieken uit het werkveld en de koppeling met lokale historie sluiten aan bij de behoefte uit het middelbaar onderwijs. In 2026 wordt het lesplan met verschillende stakeholders verder uitgewerkt en getest door twee pilotgroepenvan het Zwincollege in Oostburg en een klas van het Ostrealyceum in Goes.

SPECIAAL BASISONDERWIJS EN SPECIAAL ONDERWIJS

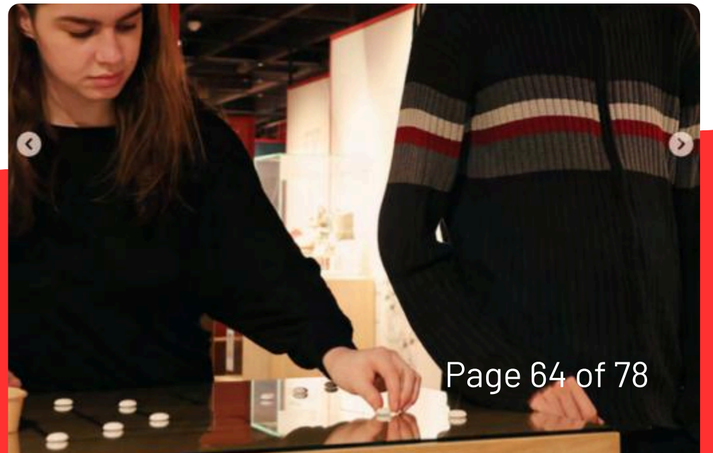
Voor het realiseren van een toegankelijk, divers en inclusief programma voor het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs (eventueel met taal- en ontwikkelingsstoornissen) werkt het museum samen met een scholengemeenschap uit Terneuzen. Het programma richt zich puur op de ervaring van archeologie via zintuigelijke waarneming om de historische context over te brengen, waarbij de cognitieve belasting bewust laag wordt gehouden. Deze programma's draaien niet alleen om 'toegankelijkheid', maar om een volwaardige didactische en methodische aansluiting. Een specialistische taak waarbij er een beroep wordt gedaan op de kennis en expertise van de leerkrachten. Bundel dit met de kennis en expertise van de vrijwilligers rond archeologie, historie en erfgoededucatie en er ontstaat middels cocreatie een nieuwe museumles.

Hoe werkt een bezoek?

Voorafgaand aan het bezoek vindt er altijd een inhoudelijke afstemming plaats met de docent van de school. Er wordt doorgesproken welke uitingsvormen (zoals gedragskenmerken bij ASS of ADHD) in de klas aanwezig zijn, zodat de museumdocent de toon, visualisaties en rustmomenten hier direct op kan aanpassen. Om pre-bezoek-spanning bij de leerlingen weg te nemen wordt er gestart met een versnapering en drankje in een prikkelarme omgeving. Vervolgens geeft de museumdocent een korte introductie over verzamelen in een museum en over het werk van een archeoloog. Leerlingen worden bekend gemaakt met objecten uit het verleden door ze te koppelen aan hedendaagse gebruiksvoorwerpen. In kleine groepjes gaan de leerlingen door het museum waarbij ze in vijf tot tien minuten per thema vertrouwd worden gemaakt met de vijf hoofdthema's en meedoen aan de interactieve elementen. Vervolgens gaan ze aan de slag met een museumbingo. Leerlingen krijgen een fotoblad met detailfoto's van collectiestukken die ze moeten zoeken in de tentoonstelling. Met dit programma wordt een drempel voor participatie weggenomen en worden de leerlingen actief betrokken bij archeologie en geschiedenis op een manier die bij ze past.

LEERLINGEN BUITEN HET REGULIER ONDERWIJS

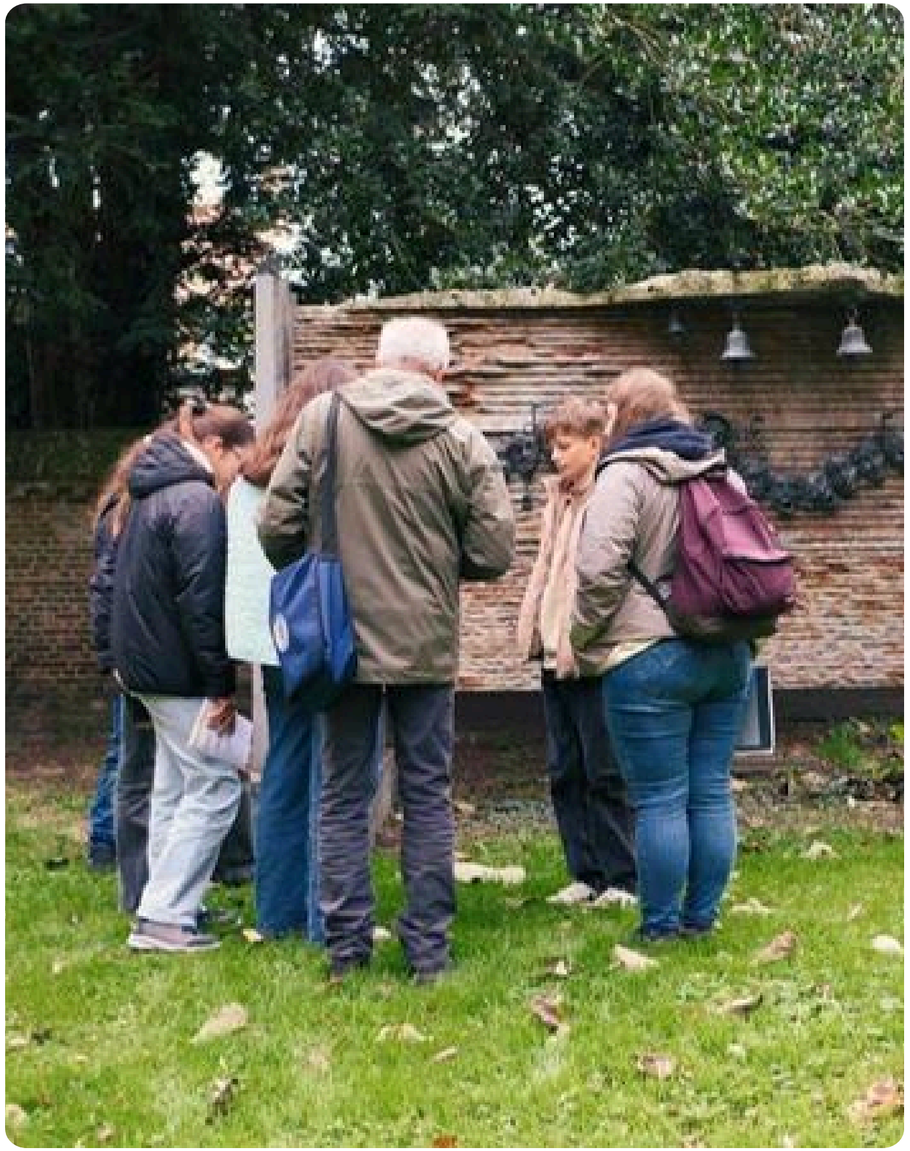
In de programmering van het museum wordt ruimte gemaakt voor publieksactiviteiten voor minderheidsdoelgroepen. In samenwerking met Zeeuwse Gronden, afdeling Kind en Jeugd, is gewerkt aan een nieuw vijfdelig lesprogramma voor leerlingen tussen de 12 en 21 jaar die buiten het regulier onderwijssysteem zijn gevallen. De lessen zijn een aanvulling op de behandeling waarbij samenwerken en sociale vaardigheden belangrijke leerdoelen zijn. Bovendien is de multidisciplinaire insteek van de museumlessen een welkome herhaling van de lesstof op de middelbare school. Een behandelperiode duurt ongeveer 10 weken waarin vijf museumlessen aanvullend op de dagbehandeling worden voorzien. Een steeds wisselende groep waarvan de lesbehoeften afhangen van de steeds wisselende problematieken.

Flexibele museumlessen en workshops

Er worden verbindingen gelegd tussen meerdere vakgebieden uit het middelbaar onderwijs. De inhoud wordt vervolgens vertaald naar een zintuigelijke en fysieke beleving van de collectie die aansluit bij de leefwereld van de jongeren. De activiteiten vinden plaats in tweetallen of kleine groepjes om sociale interactie en samenwerking te stimuleren, zowel in het museum als in de stad.

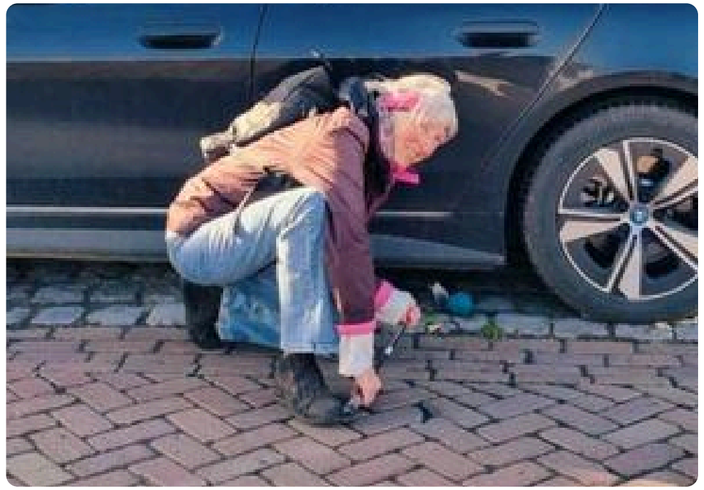
Specialisatie en cocreatie

De samenwerking met Zeeuwse Gronden is gebaseerd op wederkerigheid: elkaar helpen begrijpen wat er aan beide kanten nodig is voor een succesvol museumbezoek. Het museum dient steeds opnieuw af te stemmen met de behandelaren om ervoor te zorgen dat het programma past bij de doelgroep en problematiek. Dit vraagt om een hoge mate van flexibiliteit, creativiteit en bereidheid om te specialiseren. Anderzijds nemen de behandelaren de museumdocenten mee in de problematieken die spelen bij de jongeren. Met deze inzichten krijgen programma's een relevante en actuele vorm en leren museumdocenten van specialisten omgaan met leerlingen met speciale behoeften en minderheidsgroepen.

ONDERZOEK, INNOVATIE EN SAMENWERKEN

Het verslagjaar werd het concept ***citygame* als tool voor erfgoededucatie** onderzocht door een tiental vrijwilligers. Er werd met meerdere teams tegelijk straatgolf gespeeld in Groede, een initiatief van Buitengewoon Actief. Spelenderwijs gaan deelnemers door de stad en ontdekken tijdens het spel allerlei historische feiten en bezienswaardigheden. Een concept dat ook voor de reguliere museumbezoeker interessant kan zijn. Dit idee is in de ijskast gezet tot er meer ruimte is om het verder te onderzoeken en uit te werken.

Samenwerken is elkaar versterken: vrijetijdsbesteding in de Oudheid

In het kader van de grensoverschrijdende museale samenwerking met het Romeins Archeologisch Museum in Oudenburg wordt er samengewerkt aan educatieve leskoffers voor de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het middelbaar onderwijs. Leerlingen leren over vrijetijdsbesteding in de Romeinse tijd door deel te nemen aan volksspellen. Een thema dat mogelijk geïntegreerd wordt in de programma's voor groep 1 en 2 van het basisonderwijs.

Escapegames

Voor het faciliteren van grote groepen leerlingen (tot 125 personen per dag) wordt samengewerkt met verschillende locaties in de stad. Het museum heeft niet genoeg ruimte om uitvoering te geven aan alle workshops, waardoor er gebruikt wordt gemaakt van de faciliteiten van de Sint-Baafskerk Aardenburg en het Multifunctioneel Centrum Rodanborgh. Laatstgenoemde ontwikkeld een escapegame in het thema Ludi Romani. Er wordt onderzocht of deze escapegame ook voor educatieve doeleinden gebruikt kan worden.

MIDDELEN

Het vinden van middelen vraagt volgens de Museumnorm 2025 om een gezonde, professionele bedrijfsvoering. Musea worden getoetst op hun vermogen om risico's te spreiden. Het museum moet aantonen hoe het middelen werft via een gezonde mix van eigen inkomsten (ticketverkoop), publieke middelen (gemeentelijke/provinciale subsidies) en private middelen (fondsenwerving, sponsoring of schenkingen). Grote cultuurfondsen en overheden eisen bij subsidieaanvragen steeds vaker cocreatie en inclusiviteit, dus helpt de Museumnorm musea indirect bij het succesvol aanvragen van nieuwe gelden. Museum Cultuurforum investeert in educatie vanuit de eigen exploitatie. Voor grote(re) bedragen is het museum aangewezen op partnerbijdragen, donaties en subsidies van fondsen.

Fondsenwerving
Er werd een projectplan ingediend bij het Frits van Lensfelt fonds. Zij kenden € 2.000,00 toe voor de aanschaf van microscopen voor de nieuwe workshop Archeobotanie.

Donaties en sponsoring
De RaboClubSupport actie bracht € 236,55 op en werd integraal besteed aan de workshop Archeobotanie. Verder heeft het Cultuurforum donaties ontvangen van inwoners uit Aardenburg.

Partnerbijdrage
Voor de workshop Archeobotanie werden benodigdheden, zoals pollenmonsters, kosteloos ter beschikking gesteld door Frederike Verbruggen van BIAX Consult uit Zaandam. Artefact! Advies en onderzoek uit Zaamslag heeft toegezegd de Romeinse zadenmonsters te leveren. De Stichting Vrienden van Zeeuwse Gronden deed een bijdrage van € 200,00 in de kosten voor het ontwikkelen van de workshop Tijdbalk, een speciaal programma voor de eigen doelgroep.

CULTUUR FORUM AARDENBURG

3. PUBLIEKSWERKING

MAATSCHAPPELIJKE IMPACT VERGROTEN

STAGES EN LEERWERKPLEKKEN

De Museumnorm 2025 eist dat musea opereren in samenwerking met en mét participatie van gemeenschappen. Het aanbieden van maatschappelijke stages voor scholieren of leerwerkplekken voor het mbo/hbo geldt als een directe, meetbare manier om die maatschappelijke impact te bewijzen. Het museum functioneert zo niet alleen als zender van cultuur, maar als actieve leeromgeving en maatschappelijke partner in de regio.

Stages 2025

In 2025 groeide het aantal stagiaires ten opzichte van 2023 en 2024.

- MaS; vier kandidaten van verschillende niveaus via het Zwincollege Oostburg (24 uur).
- Snuffelstage; 1 kandidaat van het Zwincollege Oostburg (16 uur)
- Werkstageplek; een HBO-student Management en Toerisme van de Hogeschool Zeeland voor (250 uur).

De vrijwilligerscoördinator begeleid de leerlingen van het middelbaar onderwijs bij de uitvoering van de maatschappelijke stages. Via Scalda worden verschillende cursussen gevolgd om vaardigheden rond praktijkbegeleiding op peil te houden en bekend te worden met de laatste ontwikkelingen uit het onderwijs. Er wordt regelmatig afgestemd met de MaScoördinator van het Zwincollege om verwachtingen en behoeften af te stemmen en de kwaliteit van de stages te borgen. De museummanager is verantwoordelijk voor praktijkbegeleiding van studenten uit het beroepsonderwijs via de SBB.

RE-INTEGRATIE

Het bieden van re-integratieplekken aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is een concrete manier waarop een museum invulling kan geven aan de samenwerking met de gemeenschap en maatschappelijke partners. Het begeleiden van vrijwilligers via een re-integratietraject (zoals een UWV-traject), vraagt om een andere aanpak dan de begeleiding van reguliere vrijwilligers. Het doel is hier tweeledig: de taken binnen het museum moeten worden uitgevoerd én de vrijwilliger werkt aan zijn of haar belastbaarheid, structuur en maatschappelijke participatie op een manier die past.

WERKWIJZE

1. Toestemming vragen bij het UWV
2. Afspraken maken over invulling van het vrijwilligerswerk, leerdoelen en opbouwen van de uren
3. Terugkoppelen naar de re-integratiecoach

AANDACHTSPUNTEN

De belangrijkste prioriteit is het bewaken van de energiebalans en het creëren van een veilige omgeving. De vrijwilliger wordt geïntroduceerd in de groep zonder de nadruk te leggen op het re-integratietraject (gelijkwaardigheid). Stapsgewijs en op laagdrempelige wijze worden de taken en uren structureel opgebouwd. Taken zijn voorspelbaar en leveren weinig acute stress op. De vrijwilliger wordt aangemoedigd de eigen grenzen te bepalen en daarin te groeien. Er vinden periodieke evaluaties plaats. Uiteindelijk keert de vrijwilliger terug naar het arbeidsproces. De museummanager en de vrijwilligerscoördinator zijn vaste aanspreekpunten en verzorgen de begeleiding. De museummanager fungeert als contactpersoon voor het UWV en de re-integratiebureaus. Alle kandidaten zijn vrijwilliger gebleven in het museum.

Museum Cultuurforum heeft in 2025 **twee vrijwilligers** begeleidt waarvan het traject in 2026 doorloopt.

ARCHEOHOTSPOT

EEN PLEK WAAR ZEEUWSE ARCHEOLOGIE TOT LEVEN KOMT

Musea moeten aantonen dat het activiteitenaanbod niet alleen informatief is, maar dat de samenleving ook daadwerkelijk meebouwt en meebeslist. ArcheoHotspots zijn plekken waar je precies dat kan bieden. Geïnteresseerden lopen gratis binnen en doen of kijken mee met (de uitwerking van) archeologisch onderzoek. ArcheoHotspots gaan over een wisselwerking en verbinding tussen het archeologisch, museaal, wetenschappelijk en sociaalmaatschappelijk werkveld. Een plek waar iedereen een eigen beleving aan kan toevoegen en kan participeren.

De **ArcheoHotspot Aardenburg** ontstond op vraag van het wetenschappelijk en archeologisch werkveld en ging in augustus 2025 van start. Museum Cultuurforum positioneerde zich als brug tussen de wetenschap en het publiek, en faciliteerde de promotie en uitwerking van het onderzoek. Het eerste project *'een ballastig verleden'* kent drie fasen waarvan er twee in 2025 zijn afgerond. In 2026 wordt de derde fase uitgewerkt. Een kunstenaar wordt geselecteerd voor het realiseren van een kunstwerk met de ballaststenen (blijvende maatschappelijke waarde). Door museum Cultuurforum wordt actief naar middelen gezocht voor de realisatie van het kunstwerk. De havens van Antwerpen en Brugge schonken gezamenlijk € 5.000,00. Gesprekken met fondsen lopen. De levensvatbaarheid van het tweede project **'zwinstrandarcheologie'** wordt onderzocht en in 2026 verder uitgewerkt. Benieuwd naar de sfeer? Bekijk de video's op het YouTube kanaal van museum Cultuurforum.

UNIVERSITEIT GENT & ERFGOED ZEELAND & ARTEFACT!
GEMEENTE SLUIS & MUSEUM CULTUURFORUM & ARCHEOHOTSPOTS

PARTNERLIJST

Volgens de Museumnorm 2025 moet een museum expliciet kunnen aantonen hoe het samenwerkt met maatschappelijke partners en de gemeenschap(pen) waarin het museum zich bevindt. Ook moet duidelijk zijn welke rol het museum binnen die gemeenschap vervult. Kortom, maatschappelijke programmering en partnerschappen zijn in de norm van 2025 niet langer vrijblijvend, maar vormen een integraal onderdeel van de kwaliteitstoetsing voor geregistreerde musea

Onderwijs

- Scholengemeenschap Sint Laurens Zelzate-Wachtebeke
- Onze Lieve Vrouwecollege Oostende
- BS Sint-Anthoniusschool in Axel
- BS Op Dreef Aardenburg
- BS Sint Jozef Eede
- Plattelandsklassen & Boerenkreek (B)
- Zwincollege Oostburg
- Ostrealyceum Goes
- Cultuureducatie Zeeuws-Vlaanderen
- Gemeentelijke BS Sleidinge

Promotie

- Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen
- Lokale en provinciale media, pers en omroepen
- Samen Sluis
- Toeristische dienst Knokke-Heist
- Toeristische dienst Sint-Laureins

Wetenschap

- Universiteit Gent
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Heemkundige Kring West-Zeeuws-Vlaanderen
- Portable Antiquities of the Netherlands

Archeologisch werkveld

- AWN Zeeland - West-Brabant
- Erfgoed Zeeland
- Raakvlak Brugge
- Werkgroep geologie LIKONA (B)
- Artefact! Advies en onderzoek
- St. ArcheoHotspots
- BIAX consult
- Zeeuws-Archeologisch Depot (ZAD)
- Bridging the North Sea

Erfgoed

- Sint-Baafskerk Aardenburg
- RK kerk Aardenburg
- Doopsgezinde kerk Aardenburg

Museaal

- Romeins Archeologisch Museum Oudenburg
- Nationaal Tabaksmuseum Wervik
- Vereniging Musea West-Zeeuws-Vlaanderen
- St. Musea Sluis
- Museum het Warenhuis in Axel
- Collectie Zeeland

Maatschappelijk

- Jota Oostburg
- Alzheimer Nederland
- Woonzorglocatie Bachten Dieke inTerneuzen
- Woonzorglocatie Coensdike in Aardenburg
- Zeeuwse Gronden
- MFC Aardenburg
- Lokale ondernemers Aardenburg
- UWV en re-integratiebureaus

Bestuurlijk

- Gemeente Sluis
- Provincie Zeeland
- Landschapspark Zwinstreek

MARKETING, DOELGROEPEN EN PUBLIEKSONDERZOEK

De Museumnorm 2025 benadert marketing, doelgroepen en publieksonderzoek niet als losse commerciële activiteiten, maar als fundamentele onderdelen van de maatschappelijke opdracht van een museum. Binnen de pijler 'publieksfunctie' draait alles om de verbinding tussen de collectie en de samenleving.

Doelgroepen en doelgroepverbreding

1. Het museum moet in het meerjarige beleidsplan helder omschrijven wie de huidige doelgroepen zijn.
2. Musea moeten actief reflecteren op hun maatschappelijke relevantie en toegankelijkheid. De norm verwacht dat je strategisch nadenkt over niet-bezoekers (blinde vlekken) en concreet actie onderneemt om drempels weg te nemen en een breder, inclusiever publiek te betrekken.

Publieksonderzoek

Het Museumregister accepteert een beleid gebaseerd op aannames niet. De Museumnorm 2025 verplicht musea om op een gestructureerde en methodologische manier aan publieksonderzoek te doen.

1. *Kwalitatief en kwantitatief:* Het museum moet periodiek onderzoeken wie de bezoekers zijn, hoe zij de presentaties en gastvrijheid ervaren, en of de educatieve doelen worden behaald.
2. *Beleidsmatige cyclus:* De commissie van Museumregister Nederland toetst of de resultaten uit het publieksonderzoek ook daadwerkelijk worden gebruikt om het programma, de marketing en de openstelling te verbeteren of aan te scherpen.

Marketing en communicatie

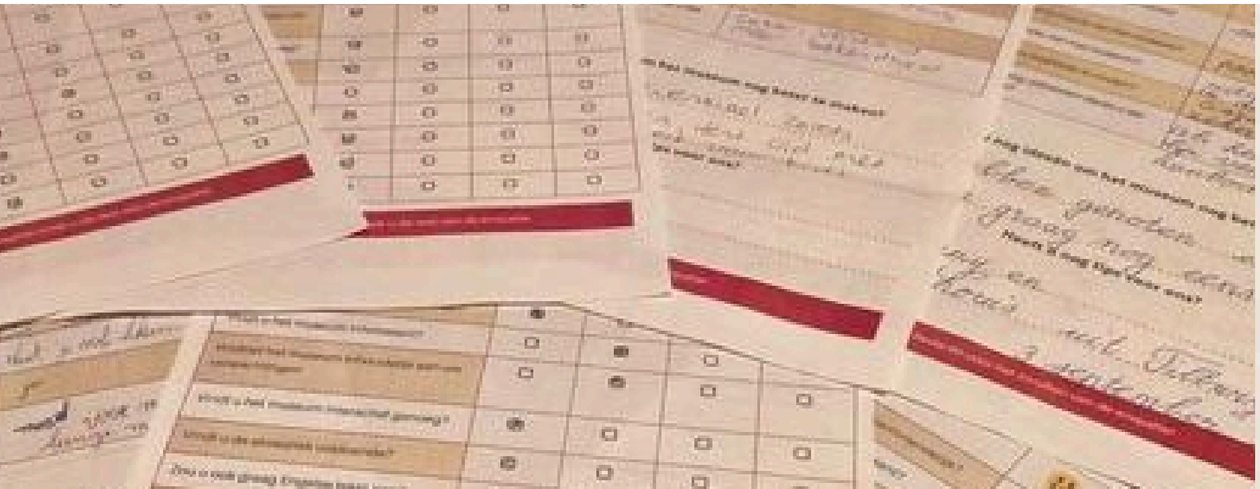
Marketing wordt binnen de Museumnorm gezien als het vliegwiel voor de publieksfunctie. Een marketing- of communicatieplan (als onderdeel van het integrale beleidsplan) is noodzakelijk.

1. *Doelgerichtheid*: marketingacties moeten direct bijdragen aan de geformuleerde doelstellingen rondom bezoekersaantallen, doelgroepverbreding en maatschappelijke impact.
2. *Ethische kaders:* uitingen moeten in lijn zijn met de professionele standaarden van de sector (Ethische Code voor Musea). Ze moeten een waarheidsgetrouw en respectvol beeld schetsen van de collectie en activiteiten.

PUBLIEKSONDERZOEK

Het Museumregister Nederland verwacht dat een museum werkt volgens een vast stappenplan dat verankerd is in het publieks- en marketingbeleid. Museum Cultuurforum analyseert het publieksbereik via digitale en offline doelgroeponderzoeken. Uit managementrapportages blijkt wie wordt bereikt en waar de blinde vlekken zitten. Met deze inzichten wordt het marketing en communicatiebeleid verder ontwikkeld en de promotiestrategie aangepast.

- **Herkomstonderzoek**: aan de balie wordt uitgevraagd waar bezoekers vandaan komen (België, Nederland, directe omgeving of toerist). Daarnaast wordt uitgevraagd welke uiting ervoor heeft gezocht dat de bezoeker bekend is geworden met het museum. Heeft de bezoeker een advertentie gezien, een bericht op sociale media of hebben ze over het museum gehoord via iemand anders? Deze informatie geeft ons een beeld over de effectiviteit van de promotiestrategie, wie de bezoeker van het museum werkelijk is t.o.v. de targetdoelgroepen en kan een ROI worden bepaald. Met deze informatie kunnen onderbouwde keuzes worden gemaakt voor toekomstige investeringen in marketingactiviteiten. Nieuwe doelgroepen zijn het verslagjaar aangetrokken door doelgroepspecifieke programmering op te zetten, zoals bijvoorbeeld de Verheugenisrondleiding.
- **Bezoekerstevredenheid**: sinds de opening in 2023 is er onderzoek gedaan naar de bezoekerstevredenheid. Er zijn twee gastenboeken met feedback en honderden ingevulde enquêtes die ons een beeld geven van de bezoekerscyclus, ervaringen, tips en tops van het museum. Met deze informatie zijn in de loop van de jaren enkele verbeteringen aangebracht op het gebied van beleving en fysieke vindbaarheid van het museum. De klantvriendelijkheid (vrijwilligers aan de balie) krijgt de hoogste score en bezoekers zijn enthousiast over de uitbreiding van het museum.
- **Middelen**: *er wordt* € 2.500,00 vrijgemaakt voor marketingactiviteiten vanuit de exploitatie. Daarnaast draagt museum Cultuurforum € 2.500,00 bij aan de gezamenlijke promotie van de musea in West-Zeeuws-Vlaanderen via de Vereniging Musea West Zeeuws-Vlaanderen.

		Q1 2025	Q2 2025	Q3 2025	Q4 2025
See	Bereik/Weergaven FB	9.700	13.580	77.200	131.400
	Bezoek/Interactie FB	694	1.467	1.200	2.200
	Bereik/Weergaven Instagram	213	214	4.500	7.000
	Bezoek/Weergaven Instagram	27	68	125	234
Think	Bezoekers website	1.600	2.800	3.100	1.800
Do	Bezoekers museum	481	2.227	1.480	830
Care	Abonnees nieuwsbrief	505	513	539	544

SEE = AANDACHT (zichtbaarheid)
THINK = ORIËNTATIE (interesse)
DO = AANKOOP (bezoekers)
CARE = BEHOUD (volgers)

MARKETING EN COMMUNICATIE

Managementsamenvatting

In 2025 is de **zichtbaarheid** van het Cultuurforum verder gegroeid dankzij een brede mix van digitale en niet-digitale promotie. Campagnes rond kinderactiviteiten, workshops en wisseltentoonstellingen zorgden voor meer bereik. Bezoekers gaven in de registratie vaak aan dat zij via sociale media, de website, de nieuwsbrief, folders en regionale advertenties bij ons terecht kwamen. Betaalde advertenties bleken daarbij aantoonbaar effectief in het verhogen van deelname aan activiteiten. Voorbeelden zijn de promotie rondom de Archeohotspot en het groepsarrangement in het kader van 'Uit in de Zwinstreek', kinderactiviteiten van Anne en Adie en de gratis rondleidingen op Open Monumentendag.

De **marketing funnel** liet in Q1 een daling zien ten opzichte van het drukke Q4 van 2024, maar over het geheel van 2025 waren SEE (door gesponsorde berichten), THINK en DO (vooral Q2 en Q3) duidelijk sterker dan in 2024. De website (THINK) werd beter gevonden via organic en referral search, mede dankzij verbeterde content en betere doorverwijzingen vanaf externe websites. Bezoekers bleven langer op de site en zowel nieuwe als terugkerende bezoeken namen toe.

Op **sociale media** werkte de variatie in content (persoonlijk, collectie, toptopicals) goed, vooral op Facebook. Instagram bereikte vooral volwassenen en organisaties; het jongere publiek blijft een uitdaging, al scoorde archeologie-content opvallend goed. Een externe post van een school uit Maldegem werd zelfs de best bekeken bijdrage. Met name de aanpak en promotie rondom de kinderactiviteiten was succesvol: de promotie werkt via diverse kanalen en de activiteiten werden goed bezocht. Uit analyse blijkt dat innovatie in kinderactiviteiten leiden tot herhaalbezoeken van deelnemers. Het aantal volgers op Facebook, Instagram en de nieuwsbrief groeide licht, met name vanwege de gesponsorde berichten en het via eigen kanalen persoonlijk uitnodigen om het Cultuurforum Aardenburg te volgen. Tevens zien we een verschuiving in de leeftijdsgroep volgers op Facebook (55+) en Instagram (35 - 55). Hoewel de gegevens van LinkedIn en YouTube nog niet volledig kunnen worden geanalyseerd, laten de eerste cijfers zien dat ook daar groeiende aandacht is. In 2026 zal de PR-werkgroep aan de slag gaan met platformmanagement met meer gerichte content met platform.

MARKETING EN COMMUNICATIE

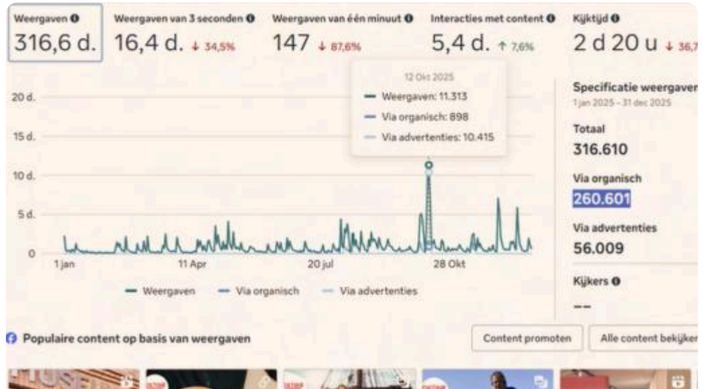
Managementsamenvatting

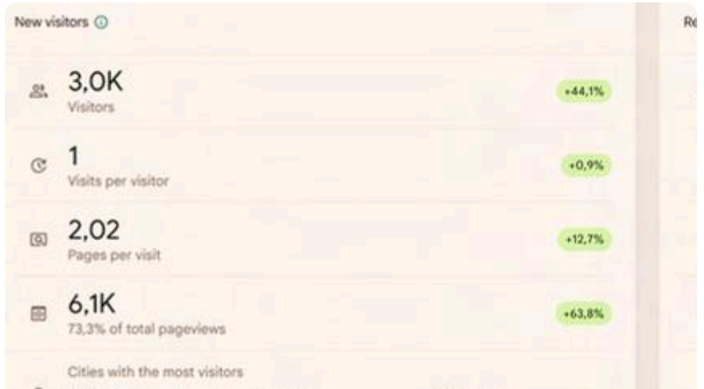
De **nieuwsbrief** blijft sterk presteren met een open ratio over 2023-2024 tussen de 39% en ruim 59% liggen. Dit wijst op een zeer betrokken achterban, waarbij specifieke museumtips zeer goed worden geopend.

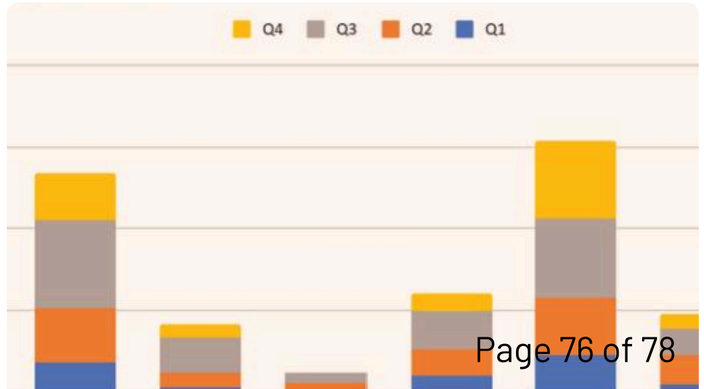
Met de **bezoekersregistratie** krijgen we meer inzicht in wie ons museum bezoekt, hoe mensen ons vinden, wat hen aanspreekt en welke advertentie de doorslag geeft voor bezoek. Deze registratie moet ons helpen om de juiste keuzes te maken in onze marketing- en communicatiestrategie. Voor 2025 bleven de resultaten nog achter qua statistisch meetbare effecten van de communicatiestrategie, al gaven ze wel een indicatie van welke kanalen, zowel digitaal al offline, succesvol waren in het aantrekken van bezoekers.

Bezoekersaantallen

Het museum trok in Q2 2025 aanzienlijk meer bezoekers dan in dezelfde periode in 2024 (2.227 tegenover 1.035). Vooral groepsbezoeken, educatieve programma's en activiteiten zoals de workshop Romeinse vechtsport droegen hieraan bij. In totaal kwam het bezoekersaantal in 2025 op 5.097 (inclusief stadswandelingen). Het bezoekersaantal in Q4 2025 was daarentegen aanzienlijk lager dan in hetzelfde kwartaal in 2024. De tentoonstelling 'Rakker' trok minder bezoekers dan verwacht. De introductie van de Belgische MuseumPASSmusées in november 2025 had een nog beperkte impact: het websiteverkeer uit België steeg licht in Q4 van 15% naar 19,5% met in totaal 15 bezoekers in 2025. De piek in het aantal website bezoeken op het moment dat de campagne van de MPM gelanceerd werd, wijst op een groeiende naamsbekendheid en succesvolle promotie in België.

DIGITAAL PUBLIEKSBEREIK (NIEUW SPEERPUNT)

Omdat de Museumnorm 2025 zwaar inzet op digitaal erfgoed en het informatieplan, geldt dit ook voor het publieksbereik. Marketing en publieksonderzoek moeten deels digitaal zijn ingericht (bijvoorbeeld via websitestatistieken, online communities of digitale publieksenquêtes) om aan te tonen hoe het museum ook buiten de fysieke muren zijn publiek bereikt.

Gebruik van AI

Het museum maakt de collectie digitaal zichtbaar op sociale mediakanalen, de website en via nieuwsbrieven. Met behulp van AI worden collectiestukken gevisualiseerd in de historische context om kijkers te informeren en te prikkelen een bezoek te brengen aan het museum.

Digitale strategie

Vanwege grote de organisatorische verandering waar St. Cultuurforum Aardenburg voorstaat, met de overname van museum het Belfort, moet een herijking van de Museumregistratie plaatsvinden. In voorbereiding hierop wordt met behulp van de Digitale Transformatie Scan van DEN gekeken waar onze organisatie staat in de digitale transformatie en waar er kansen liggen voor verbetering binnen de vijf pijlers 'publiek en waarde', 'strategie en budget', 'data en technologie', 'processen en structuur' en 'cultuur en competenties'.

COLLECTIE DIGITAAL IN TE ZIEN VIA COLLECTIEZEELAND.NL

EEN MET AI GEGENEERDE FILM MET COLLECTIESTUKKEN UIT AARDENBURG

Colofon

Foto's: Toeristische dienst Knokke-Heist, Aftrshots, Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen, Steve Martin, Jan Ruesen, Frank Peters, Erfgoedvrijwilligersprijs, Carlo Ultee, Martijn van Poecke, Lilian Corthals en Jill Schelleman

Teksten: Robert van Dierendonck, Anita Buijze, Wim Westphaal en Jill Schelleman
Samenstelling/Eindredactie: André Bauwens, Wim Westphaal en Jill Schelleman
Vormgeving: Jill Schelleman

© Museum Cultuurforum 2025

www.cultuurforumaardenburg.nl

Afbeelding voorzijde: stukken van paardentuig gevonden in Aardenburg. Collectie in bruikleen van Provincie Zeeland.

Museum CULTUURFORUM AARDENBURG